

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ

Αφροδίτη

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ

Αφροδίτη

Έρευνα και κείμενα:

Δρ Ζακελίν Καραγιώργη:
Κύπρις, Η Αφροδίτη της Κύπρου,
Ίδρυμα Α.Γ. Λεβέντη, 2005

Καθ. Δημήτριος Μιχαηλίδης

Επιστημονική ομάδα:

Δρ Ζακελίν Καραγιώργη
Καθ. Δημήτριος Μιχαηλίδης
Καθ. Μαρία Ιακώβου
Λουίζα Λεβέντη
Τιτίνα Λοϊζίδου
Λουκία Λουίζα Χατζιγαβριήλ

Εταίροι:

Τμήμα Αρχαιοτήτων
Πολιτιστικές Υπηρεσίες
Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού
Τμήμα Δασών

Μετάφραση-Επιμέλεια:

Αγγελική Παντελίδου
Μιχάλης Παπαντωνόπουλος
Joan Georghallides

Φωτογραφίες:

Τμήμα Αρχαιοτήτων
Χάρης Αρτέμης
Ανδρέας Δημητρόπουλος
Αλέκος Νικαλάου

ISBN 978-9963-44-129-7

Αφροδίτη, η Κύπρια Θεά

Η Κύπρος θεωρείτο πάντα το νησί της Αφροδίτης. Κανένα άλλο μέρος στον κόσμο δεν μπορεί να περηφανεύεται πως υπήρξε η γενέτειρα της θεάς του έρωτα. Τον 8ο αι. π.Χ., ο Όμηρος αναφέρει την Αφροδίτη ως Κυπρίδα ή Χρυσή Αφροδίτη.

Μύθοι που συνδέονται με την Αφροδίτη –όπως της Αφροδίτης με τον Ήφαιστο, της Αφροδίτη με τον Άρη και της Αφροδίτης με τον Άδωνι– πιθανώς προέρχονται από την Κύπρο.

Ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού θεώρησε υποχρέωσή του να αποδώσει φόρο τιμής σε αυτό το ένδοξο παρελθόν, μέσα από ένα σοβαρό και ιστορικά ακριβές πρόγραμμα πολιτιστικού τουρισμού, επικεντρωμένου στην αναζήτηση των ιχνών που άφησε η Αφροδίτη σε όλο το νησί.

Πολιτιστική Διαδρομή Αφροδίτη

Ακολουθήστε τα βήματα της Αφροδίτης, της θεάς του έρωτα και της ομορφιάς, της προστάτιδας της Κύπρου. Η διαδρομή εστιάζει σε αρχαιολογικούς χώρους αφιερωμένους στην αρχαία λατρεία της Αφροδίτης και περιλαμβάνει τον χώρο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς στην Παλαίπαφο (Κούκλια), την Αμαθούντα και το Κίτιον. Οι συγκεκριμένες περιοχές συνδέονται και με άλλους χώρους και μουσεία που εκθέτουν αρχαιολογικά ευρήματα, τα οποία σχετίζονται με τη θεά.

Περιπλανηθείτε στους δρόμους της ιστορίας, του πολιτισμού και της μυθολογίας, ενώ μαθαίνετε τα πάντα για τη γένεση, τους μύθους και τον χαρακτήρα της Αφροδίτης, τις τελεουργίες που έχουν σχέση με τη λατρεία της, καθώς τα φυτά και τα κοχύλια που συνδέονται με τη θεά.

Αφροδίτη, η Κύπρια Θεά	5
Χάρτης	8
Πολιτιστική Διαδρομή Αφροδίτη	10
Παλαίπαφος (Κούκλια)	14
Μυθολογία: Η Αφροδίτη στην Πάφο	16
Τελετουργίες που συνδέονται με τη λατρεία της Αφροδίτης στην Πάφο	18
Ιερή Αμαθούντα	22
Μυθολογία: η Αφροδίτη στην Αμαθούντα	24
Τελετουργίες που έχουν σχέση με τη λατρεία της Αφροδίτης στην Αμαθούντα	26
Ιερό Κίτιον - Καθαρή	30
Μυθολογία: η Μεγάλη Θεά και ο Χαλκός, η Αφροδίτη και ο Ήφαιστος	32
Τελετουργίες στους ναούς του Κιτίου	34
Η γένεση της Αφροδίτης: η σχέση της με την Πάφο	36
Ονόματα και επίθετα της Αφροδίτης	44
Ο χαρακτήρας της Κύπριας Αφροδίτης	46
Δευτερεύοντες αρχαιολογικοί χώροι που συνδέονται με την Αφροδίτη	48
Η Αφροδίτη μέσα από τα μουσεία	52
Μονοπάτια της φύσης και χώροι φυσικής ομορφιάς που συνδέονται με την Αφροδίτη	58
Φυτά που συνδέονται με την Αφροδίτη	60
Κοχύλια που συνδέονται με την Αφροδίτη	66

Γυμνό πτηνόμορφο γυναικείο
ειδώλιο με διάτρητα αυτιά
και τονισμένα σεξουαλικά
χαρακτηριστικά. Κρατάει παιδί

χάρτης

Μια πρόσκληση του Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού περιπλάνησης μέσα από την ιστορία και τον πολιτισμό του νησιού ακολουθώντας τα χνάρια της Μεγάλης Κύπριας Θεάς

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Κύριοι χώροι Διαδρομής

Δευτερεύοντες χώροι Διαδρομής

Μονοπάτια της Φύσης / Χώροι φυσικής ομορφιάς

Μουσεία

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ ΑΠΟ ΤΟ 1974

Πολιτιστική Διαδρομή Αφροδίτη

Σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι που είναι αφιερωμένοι στη λατρεία της θεάς Αφροδίτης και βρίσκονται στο επίκεντρο της Πολιτιστικής Διαδρομής είναι οι εξής:

- Παλαίπαφος (Κούκλια) - χώρος Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς
- Αμαθούντα (κοντά στη Λεμεσό)
- Κίτιον (Λάρνακα)

Ακολουθώντας το αναγνωρίσιμο λογότυπο της Κυπρίδας Αφροδίτης, η Πολιτιστική Διαδρομή ακολουθεί τα ίχνη της θεάς μέσα από ένα πλαίσιο πληροφοριών που εξετάζουν πολλές και διαφορετικές πτυχές της Κυπρίδας Αφροδίτης.

1. Η σχέση της Αφροδίτης με τους ιερούς χώρους της Παλαίπαφου, της Αμαθούντας και του Κιτίου.
2. Γένεση της Αφροδίτης: από την Κύπρια Μεγάλη Θεά στην Αφροδίτη
3. Μυθολογία της Αφροδίτης και της Κύπρου.
4. Ο χαρακτήρας της Κύπριας Θεάς.
5. Το όνομα «Αφροδίτη» και οι ονομασίες της Κύπριας Θεάς.
6. Τελεουργίες που συνδέονται με τη λατρεία της Αφροδίτης σε κάθε ιερό χώρο.
7. Φυτά της Κύπρου που συνδέονται με την Αφροδίτη.
8. Κοχύλια που συνδέονται με την Αφροδίτη.

Η Πολιτιστική Διαδρομή Αφροδίτη συνδέεται επίσης με χώρους φυσικής ομορφιάς και μουσεία με εκθέματα που έχουν σχέση με την Αφροδίτη.

1. Παλαίπαφος (Κούκλια)

2. Αμαθούντα

3. Κίτιον - Καθαρή

Πληροφορίες

Ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού προτείνει μία σειρά επισκέψεων σε σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία και τοπία φυσικής ομορφιάς, ώστε να μπορέσουν οι επισκέπτες της Κύπρου να εκμεταλλευτούν όσο το δυνατόν καλύτερα τον διαθέσιμο χρόνο τους στο νησί, είτε κινηθούν πεζή είτε με αυτοκίνητο είτε με οργανωμένες ομάδες που συνοδεύονται από ξεναγό. Κάποιοι τουρίστες επιλέγουν να επισκεφθούν ένα ή δύο μέρη κοντά στον τόπο διαμονής τους, ενώ άλλοι ακολουθούν μία ή περισσότερες διαδρομές, ή επιλέγουν να περιηγηθούν εκτεταμένα και να τα επισκεφθούν όλα.

- Περιοχή Λάρνακας και Αγίας Νάπας: μία / δύο μέρες
- Περιοχή Λεμεσού: μισή μέρα
- Περιοχή Πάφου: δύο / τρεις μέρες

Αποστάσεις (κατά προσέγγιση)

Κίτιον - Καθαρή - Αμαθούντα (κοντά στη Λεμεσό) - Παλαίπαφος (Κούκλια),
χώρος Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς 135 χλμ.

Λάρνακα-Ακρωτήρι Γκρέκο 43 χλμ.

Λάρνακα - Αγία Νάπα 40 χλμ.

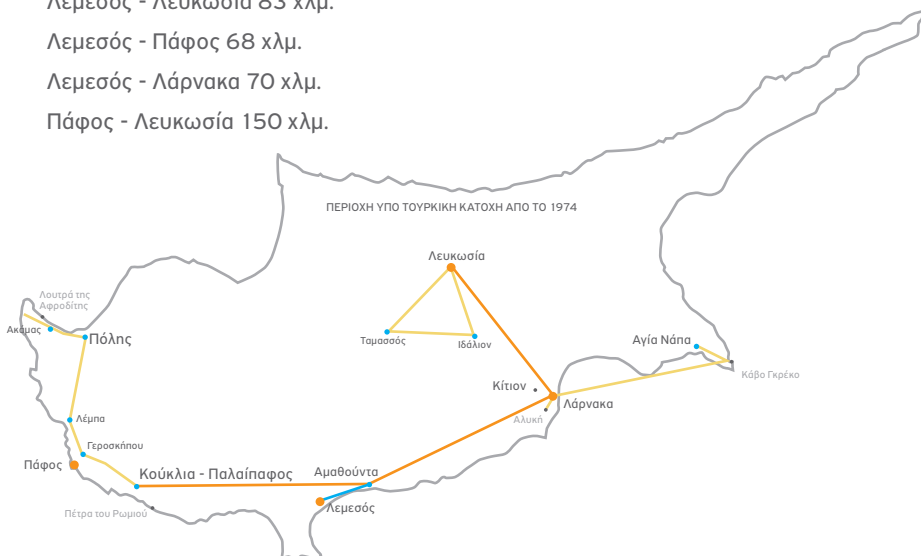
Λάρνακα - Λευκωσία 45 χλμ.

Λεμεσός - Λευκωσία 83 χλμ.

Λεμεσός - Πάφος 68 χλμ.

Λεμεσός - Λάρνακα 70 χλμ.

Πάφος - Λευκωσία 150 χλμ.

Κούκλια

Η Παλαιάπαφος (Κούκλια), που ανήκει στην Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά, είναι ο σπουδαιότερος από τους τρεις χώρους της Πολιτιστικής Διαδρομής Αφροδίτη.

Πιστευόταν πως η Αφροδίτη είχε γεννηθεί από τη θάλασσα κοντά στην ακτή της Πάφου. Λέγεται πως ο ναός της ιδρύθηκε από τον Κινύρα, έναν ξακουστό βασιλιά των Κυπρίων, ή από τον Αγαπήνορα, έναν Έλληνα ήρωα του Τρωικού Πολέμου· ο ναός, πασίγνωστος ήδη από την εποχή του Ομήρου, παρέμεινε, μέχρι τον 4ο αι. μ.Χ., ως ο ξακουστός χώρος λατρείας της Αφροδίτης.

Σήμερα, μπορούμε να δούμε τα κατάλοιπα του πρώτου ιερού – από τον 12ο αι. π.Χ. – όπου η Θεά λατρευόταν ως ανεικονικό σύμβολο, ένας κωνικός λίθος, μέχρι τη ρωμαϊκή εποχή.

Κοντά στο ιερό, βρίσκονται τα ερείπια του ρωμαϊκού ναού που είχε ανεγερθεί τον 1ο-2ο αι. μ.Χ.

Υπήρχε, επίσης, ένα μικρότερο ιερό, πιθανώς αφιερωμένο στην Αφροδίτη/ Αστάρτη και τον Μελκάρτ, το οποίο βρισκόταν κοντά στη βορειοανατολική είσοδο της πόλης.

Δυστυχώς, ελάχιστα ερείπια ενός τόσο σπουδαίου ναού διασώζονται σήμερα.

Αυτό οφείλεται στο ότι ο ναός έχει καταστραφεί πολλές φορές από σεισμούς, και έχει λαφυραγωγηθεί και χρησιμοποιηθεί ως οικοδομικό υλικό.

1. Γενική άποψη της περιοχής του ιερού της Αφροδίτης που έχει ανασκαφεί. Στο βάθος, διακρίνεται η εκκλησία που είναι αφιερωμένη στην Παναγία Γαλακτοτροφούσα.

2. Αρχιτεκτονικά κατάλοιπα της Παλαιάπαφου.

3. Μικηναϊκό κιονόκρानο από ασβεστόλιθο, από το ιερό της Αφροδίτης (περίπου 1200 π.Χ.).

4. Κέρατα καθοσιώσεως –σύμβολο της κρητομικηναϊκής θρησκείας– που βρέθηκαν στον χώρο του ιερού της Αφροδίτης (12ος αι. π.Χ.).

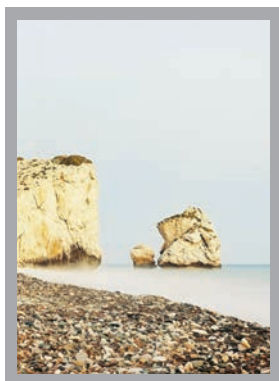
5. Λίθινη κεφαλή αρχιερέα-βασιλιά της Πάφου (τέλη του 6ου αι. π.Χ.). Μουσείο Λίβερπουλ.

Η Αφροδίτη στην Πάφο

Ο μύθος της γένεσης της Αφροδίτης από τη θάλασσα ήταν πολύ γνωστός στην αρχαιότητα. Κατά τον Ησίοδο, όταν δημιουργήθηκε ο κόσμος, υπήρχαν μόνο η Γαία (Γη) και ο Ουρανός που γεννούσαν τερατώδη πλάσματα. Η Γαία ζήτησε από έναν εκ των γιων της, τον Κρόνο, να ακρωτηριάσει τον πατέρα του. Ο Κρόνος απέκοψε τα γεννητικά όργανα του πατέρα του, που έπεσαν στη θάλασσα. Από τον αφρό που σχηματίστηκε, γεννήθηκε μια θεά, την οποία τα κύματα παρέσυραν πρώτα στα Κύθηρα και ύστερα στην Κύπρο. Ήταν η θεά Αφροδίτη που, με τη συνοδεία του Έρωτα και του Ίμερου (του Πόθου), οδηγήθηκε αμέσως στη συνέλευση των θεών.

Η Αφροδίτη συνδεόταν στενά με τον Κινύρα, το μυθικό βασιλιά της Πάφου, μουσικό και εφευρέτη της μεταλλουργίας, ξακουστό για την ομορφιά και τον πλούτο του. Ο Κινύρας ήταν ο αγαπημένος ιερέας της θεάς. Μια από τις θυγατέρες του, η Σμύρνα, προσέβαλε την Αφροδίτη και η θεά την τιμώρησε, κάνοντάς την να ερωτευτεί τον ίδιο της τον πατέρα. Επειδή ο πατέρας της την απειλούσε, η Αφροδίτη την έσωσε μεταμορφώνοντάς την σε μурτιά. Από τον κορμό του δέντρου γεννήθηκε ο Άδωνης, τον οποίο η Αφροδίτη αγάπησε τρυφερά και θρήνησε βαθιά, όταν εκείνος έχασε τη ζωή του.

Ο Πυγμαλίωνας, βασιλιάς της Πάφου, ερωτεύτηκε ένα άγαλμα της Αφροδίτης από ελεφαντόδοντο που είχε φιλοτεχνήσει ο ίδιος. Σπλαχνική η Αφροδίτη, έδωσε ζωή στο άγαλμα. Λέγεται πως η Αφροδίτη λουζόταν σε μια πηγή στον Ακάμα, που σήμερα ονομάζεται Λουτρά της Αφροδίτης, αφού προηγουμένως έκανε έρωτα με τον Ήφαιστο ή τον Άδωνη.

1. Η Πέτρα του Ρωμιού. Χώρος φυσικής ομορφιάς, όπου, σύμφωνα με την παράδοση, γεννήθηκε η Αφροδίτη.

2. Ο θρόνος Λουτοβίτσι, με ανάγλυφη τη γέννηση της Αφροδίτης (5ος αι. π.Χ.). Μουσείο Θερωμών, Ρώμη.

3. *Myrtus communis* - μυρτιά, μερσινιά (στα κυπριακά). Ο ιερός θάμνος της Αφροδίτης. Όταν η θεά αναδύθηκε από τη θάλασσα της Πάφου, έκρυψε τη γύμνια της πίσω από μια μυρτιά.

4. Ασάμινθος (μπαγιέρα) σε φυσικό μέγεθος από ασβεστόλιθο. Βρέθηκε σε τάφο στα Κούκλια (11ος αι. π.Χ.). Τοπικό Μουσείο Παλαιάφου.

5. Κεφαλή νέου από ασβεστόλιθο, από την Παλαιάφου (6ος αι. π.Χ.). Κυπριακό Μουσείο, Λευκωσία.

που συνδέονται με τη λατρεία της Αφροδίτης στην Πάφο

Στο ιερό της Παλαιπάφου –ένας περίβολος με βωμό στην αυλή όπου έκαιγε θυμιάμα– η θεά λατρευόταν ως ανεικονικό σύμβολο, ένας κωνικός λίθος, μέχρι τους ρωμαϊκούς χρόνους. Κατά την παράδοση, ο βωμός της δεν υγραινόταν ποτέ από βροχή ή αίμα, καθώς η θεά απεχθανόταν τις αιματηρές θυσίες. Της προσφέρονταν ζωγραφισμένα ειδώλια ζώων, βαριά αρώματα, βάλσαμα, σπονδές από μέλι, ψιαστία (ζυμαρικά με μέλι και λάδι), κλαδιά και φρούτα. Την Αφροδίτη υπηρετούσε ένας αρχιερέας, πιθανώς ο βασιλιάς της πόλης, μαζί με ιέρειες και ιερόδουλες. Η μαντική τέχνη ασκούσαν πάνω στα εντόσθια των αρνιών, από τις δυναστείες των αρχιερέων ως τη ρωμαϊκή εποχή. Ο ιερός γάμος, μια συνηθισμένη ιεροτελεστία στην Εγγύς Ανατολή, πιθανώς να τελούνταν ανάμεσα στο βασιλιά και μια ιέρεια, ώστε να μεταβιβαστεί η θεϊκή δύναμη στον ηγεμόνα. Στα Ομηρικά έπη περιγράφεται, αρκετές φορές, ο στολισμός της Αφροδίτης από υπηρέτριες της θεάς για κάποια εξαιρετική τελετή. Η ιερή πορνεία ίσως ασκούσαν στους ιερούς κήπους του ιερού. Επιπλέον, μπορεί να τελούνταν τελετές μύησης, κατά τη διάρκεια των οποίων δίνονταν στους μύστες ένας σβώλος από αλάτι και ένα ομοίωμα φαλλού.

1-2. Αρχαϊκός αμφορέας, διακοσμημένος με σκηνές λατρείας προς τιμή μιας θεάς ή ιέρειας που κάθεται σε θρόνο (8ος αι. π.Χ.). Κυπριακό Μουσείο, Λευκωσία.

3-4. Αρχαϊκά αγγεία με σκηνές λατρείας της θεάς - λατρευτές προσφέρουν άνθη γύρω από το δέντρο της ζωής στους ιερούς κήπους και ένα ζευγάρι κάνει έρωτα (6ος αι. π.Χ.).

5. Ρωμαϊκά χάλκινα νομίσματα, που απεικονίζουν το ιερό της Αφροδίτης με τον κωνικό λίθο.

Αμαθούντα

Η Αμαθούντα είναι ένας από τους δύο σημαντικούς –αφιερωμένους στην Αφροδίτη– χώρους, όπου μπορεί ακόμη κάποιος να δει ερείπια ιερών και ναών της θεάς.

Η Κύπρια Θεά λατρευόταν πιθανώς στην ακρόπολη της πόλης από τον 11ο αι. π.Χ., όπως μαρτυρεί ένας τάφος εκείνης της περιόδου, ο οποίος θα μπορούσε να είναι ο τάφος της Αριάδνης / Αφροδίτης, γνωστός από αρχαίες πηγές ως τόπος λατρείας. Επίσης έχουν βρεθεί ίχνη ενός ιερού που χρονολογείται από τον 8ο αι. π.Χ., δύο τεράστια λίθινα αγγεία του 6ου-5ου αι. π.Χ., αλλά και μία σπηλιά που χρησιμοποιείτο για την εκτέλεση θρησκευτικών τελετουργικών. Το θέαμα που βλέπουμε σήμερα είναι τα ερείπια του ναού της Αφροδίτης, ο οποίος ανοικοδομήθηκε τον 1ο αι. μ.Χ. στον χώρο όπου βρίσκονταν παλαιότεροι ναοί της Ελληνιστικής Περιόδου. Δίπλα στα ερείπια του συγκεκριμένου ναού βρίσκονται ερείπια μιας χριστιανικής βασιλικής εκκλησίας του 7ου αι. μ.Χ.

Στην πλαγιά της ακρόπολης έχουν βρεθεί τα ερείπια ενός βασιλικού ανακτόρου με μια αποθήκη και έναν χώρο ιερού.

Οι ανασκαφές στις γειτονικές νεκροπόλεις έχουν αποκαλύψει πολυάριθμα ειδώλια που απεικονίζουν γυναικείες μορφές και τα οποία ενταφιάζονταν μαζί με τους νεκρούς.

Τα συγκεκριμένα ευρήματα αποδεικνύουν πως η θεά Αφροδίτη πράγματι λατρευόταν στην Αμαθούντα.

Το μέρος της πόλης κάτω από την ακρόπολη κατοικήθηκε τόσο στους ελληνιστικούς όσο και ρωμαϊκούς χρόνους. Έχουν έρθει στο φως η αγορά και τα δημόσια λουτρά της, καθώς και ένα σύμπλεγμα συντριβανιών.

1. Θραύσμα αρχαϊκού κρατήρα, όπου απεικονίζονται δύο ταύροι –πρόσωπο με πρόσωπο–, με επιγραφή στην κυπριακή γραφή και την ετεοκυπριακή γλώσσα (6ος αι. π.Χ.). Επαρχιακό Μουσείο Λεμεσού.

ΚΥΠΡΙΑ ΑΦΡΟΔΙΤΗ

2. Στήλη με τη μορφή κεφαλής της Αιγύπτιας θεάς Άθωρ, με μεγάλους βοστρύχους στην άκρη των μαλλιών, η οποία στήριζε ιερό. Βρέθηκε στην ακρόπολη της Αμαθούνας (6ος αι. π.Χ.). Επαρχιακό Μουσείο Λεμεσού.

3. Γενική άποψη της ακρόπολης της Αμαθούνας, με αρχιτεκτονικά κατάλοιπα από το ναό της Αφροδίτης.

Η Αφροδίτη στην Αμαθούντα

Λέγεται πως ο ναός της Αφροδίτης στην Αμαθούντα ιδρύθηκε από τον Αμαθούντα, γιο του βασιλιά Αερία, ο οποίος, ανάμεσα σε άλλους, αναφέρεται ως ιδρυτής του ναού της Αφροδίτης στην Πάφο. Αυτό αποτελεί ένδειξη πως η λατρεία της Αφροδίτης στην Αμαθούντα πήγαζε από τη λατρεία της Αφροδίτης στην Πάφο.

Η Αριάδνη, θυγατέρα του βασιλιά Μίνωα, εγκαταλείφθηκε στην Αμαθούντα από τον εραστή της, Θησέα, κατά την επιστροφή τους από την Κρήτη στην Αθήνα, αφού προηγουμένως τον είχε βοηθήσει να σκοτώσει τον Μινώταυρο. Η Αριάδνη, έγκυος, πέθανε κατά τη γέννα, στην Αμαθούντα. Οι Αμαθούσιοι έδειχναν τον τάφο της στο άλσος της Αριάδνης / Αφροδίτης. Η Αριάδνη είχε χαρακτηριστικά θεάς της γονιμότητας και θα μπορούσε να ταυτιστεί με την Κύπρια Θεά.

Η δύναμη της Αφροδίτης ήταν τεράστια· τιμωρούσε όσους δεν τη σέβονταν, όπως φανερώνουν οι ακόλουθοι μύθοι: η θεά τιμώρησε τις Προποιτίδες, γυναίκες από την Αμαθούντα που αρνήθηκαν τη θεότητα της, σπρώχνοντάς τες στην πορνεία και μεταμορφώνοντάς τες σε πετρωμένες μορφές. Επίσης, μεταμόρφωσε σε μαινόμενους ταύρους τους Κεραστές, άνδρες με κέρατα που θυσίαζαν ξένους στην είσοδο της πόλης.

1. Θεότητα με υψωμένα τα χέρια (13ος αι. π.Χ.). Μουσείο Ηρακλείου.

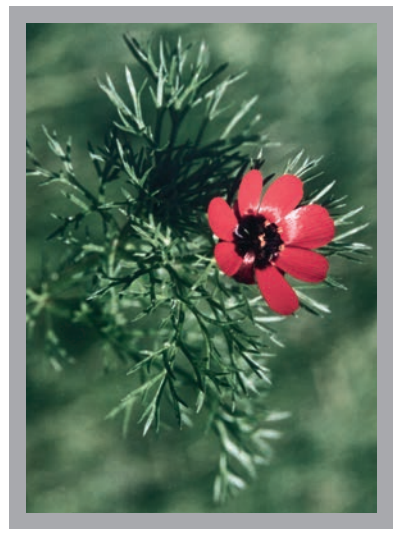
2. Πήλινο χειροποίητο ζωγραφισμένο κεφάλι ταύρου, σύμβολο γονιμότητας (6ος αι. π.Χ.). Επαρχιακό Μουσείο Λεμεσού.

3. Χρυσή πλάκα με έκτυπη τεχνική διακόσμησης που παριστάνει θεότητα με υψωμένα τα χέρια (8ος αι. π.Χ.). Μουσείο Βερολίνου.

4. Κυπριακό πήλινο ειδώλιο της θεάς με υψωμένα τα χέρια- αγγίζει το κεφάλι με τα δυο της χέρια (7ος-6ος αι. π.Χ.). Επαρχιακό Μουσείο Λεμεσού.

5. Adonis annua (Αδωνης).

που έχουν σχέση με τη λατρεία της Αφροδίτης στην Αμαθούντα

Οι τελετουργίες που είχαν σχέση με τη λατρεία της Αφροδίτης στην Αμαθούντα φαίνεται πως είχαν αρχαιότητα και κυρίως ανατολική προέλευση.

Στους ετήσιους εορτασμούς για την Αριάδνη, για την οποία λέγεται πως είχε πεθάνει στη γέννα, τελούνταν πανάρχαιες τελετές γονιμότητας: αυτές περιλάμβαναν μια θυσία και το έθιμο της αρρενολοχείας, κατά τη διάρκεια της οποίας ένας νέος άνδρας υποδυόταν τον ρόλο γυναίκας σε ωδίνες (πόνους γέννας).

Η Αφροδίτη στην Αμαθούντα είχε πιθανώς χαρακτήρα ερμαφρόδιτο.

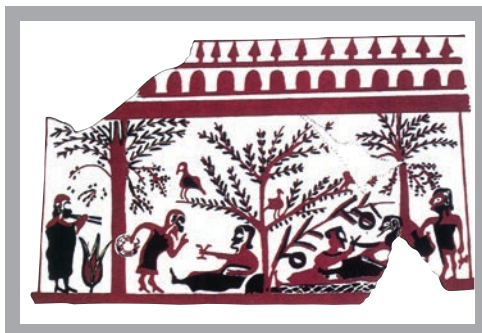
Το νερό έπαιξε σπουδαίο ρόλο στη λατρεία της θεάς. Τα δύο τεράστια λίθινα αγγεία, στην ιερή περιοχή του ιερού, θα περιείχαν νερό για καθαρισμό ή κάποια ιεροτελεστία.

Μερικές ιεροτελεστίες τελούνταν σε μια σπηλιά. Πάνω στην ακρόπολη λατρεύονταν ιερές πέτρες, όπως επίσης και αθωρικές στήλες. Επειδή ο ταύρος ήταν σύμβολο γονιμότητας, άντρες που φορούσαν προσωπεία ταύρου υποδύονταν ρόλους κατά τη διάρκεια των ιεροτελεστιών. Στους ετήσιους γιορτασμούς προς τιμή της Αφροδίτης και του Άδωνη, τελούνταν επικήδειοι θρήνοι.

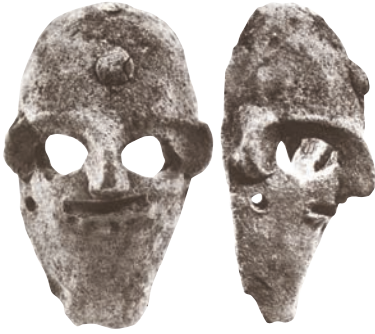
Τελούνταν ακόμη και άλλες ιεροτελεστίες, που διατηρήθηκαν σε μεταγενέστερες περιόδους, όπως θυσίες για τη γονιμότητα των αγρών και ίσως ιερός γάμος και ιερή πορνεία.

1. Θραύσμα αρχαϊκού αγγείου τεχνοτροπίας Αμαθούντας που απεικονίζει αθωρικό κιονόκρανο (6ος αι. π.Χ.). Μουσείο Λούβρου.

2. Σκηνή υπαίθριου συμποσίου σε κυπρο-αρχαϊκό αμφορέα (5ος αι. π.Χ.). Βρετανικό Μουσείο.

3. Χειροποίητα αναθηματικά
ανθρωπόμορφα προσωπεία
(7ος-6ος αι. π.Χ.).
Επαρχιακό Μουσείο Λεμεσού.

4-5. Γυναικεία ειδώλια σε μετωπική
στάση, με τα χέρια λυγισμένα,
που παίζουν τύμπανο
(7ος-6ος αι. π.Χ.).
Επαρχιακό Μουσείο Λεμεσού.

6. Άγαλμα αρχιερέα από
ασβεστόλιθο, που φοράει
προσωπείο κεφαλής ταύρου·
από την Αμαθούντα
(5ος αι. π.Χ.).
Επαρχιακό Μουσείο Λεμεσού.

7. Θραυσμένο ομοίωμα ναΐσκου
με μοτίβο ημισελήνου και
δίσκου, σύμβολο της Αστάρτης,
πάνω από την είσοδο
(7ος-6ος αι. π.Χ.).
Επαρχιακό Μουσείο Λεμεσού.

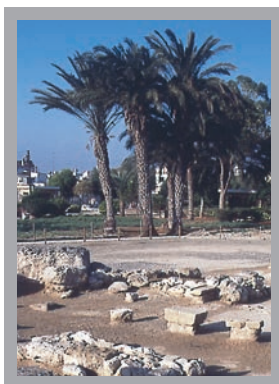

8. Περιάπτο σε σχήμα ροδιού,
σύμβολο γονιμότητας.

Κίτιον - Καθαρή

Η Λάρνακα είναι χτισμένη πάνω σε μια πανάρχαια πόλη, που ιδρύθηκε περίπου το 1300 π.Χ. Ανασκαφές στην περιοχή, που ονομάζεται Κίτιον - Καθαρή, έφεραν στο φως το χώρο όπου λατρευόταν μια Μεγάλη Θεά – σε ιερά κι ύστερα σε ναούς που συνδέονταν με τα εργαστήρια κατεργασίας χαλκού. Φαίνεται πως η Κύπρια Θεά ήταν προστάτιδα του χαλκού· το συγκεκριμένο μέταλλο ήταν πηγή πλούτου για την Κύπρο, εκείνη την εποχή. Ο χώρος εγκαταλείφθηκε περίπου το 1000 π.Χ. Στα τέλη του 9ου αι. π.Χ., κατέφτασαν οι Φοίνικες στην Κύπρο και ίδρυσαν στην ίδια περιοχή μια νέα πόλη που ονομάστηκε Κίτιον. Ανοικοδόμησαν τον παλιό ναό και τον αφιέρωσαν στη θεά τους, Αστάρτη – την Αφροδίτη της Ανατολής. Η Αστάρτη λατρευόταν στο συγκεκριμένο χώρο μέχρι τον 4ο αι. π.Χ.. Την ίδια περίοδο, σε άλλη ιερή περιοχή που ονομαζόταν Κίτιον - Παμπούλα (πάνω από το λιμάνι), κτίστηκαν ιερά τα οποία ήταν αφιερωμένα στις φοινικικές θεότητες Αστάρτη και Μελκάρτ.

1. Πανοραμική άποψη του Κιτίου - Καθαρός.

2. Αρχιτεκτονικά ερείπια του Τεμένους Β, Κιτίου - Καθαρή

3. Κέρατα καθοσιώσεως, το σύμβολο της κρητομυκηναϊκής θρησκείας, που βρέθηκαν στο ναό.

Η Μεγάλη Θεά και ο Χαλκός, η Αφροδίτη και ο Ήφαιστος

Η Μεγάλη Θεά που λατρευόταν στα αρχαιότερα ιερά του Κιτίου ήταν σίγουρα μια θεά της γονιμότητας, που προστάτευε όλα τα προϊόντα της γης, τη βλάστηση και επίσης τον χαλκό. Γι' αυτό και τα εργαστήρια κατεργασίας του χαλκού βρέθηκαν δίπλα στα ιερά της. Ένα χάλκινο αγαλματάκι του 12ου αι. π.Χ. απεικονίζει τη θεά γυμνή, με τα χέρια στους μαστούς της. Στέκεται σε ένα τάλαντο, όπως ακριβώς και ο θεός που σχετίζεται με αυτήν, προστάτης κι εκείνος της μεταλλουργίας.

Λέγεται πως η Αφροδίτη ήταν ερωμένη του βασιλιά της Πάφου, Κινύρα, του αγαπημένου της ιερέα. Ο Κινύρας, φημισμένος για τον πλούτο του, ήταν γνωστός και ως ο εφευρέτης των εργαλείων και της μεταλλουργίας.

Σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, η Αφροδίτη ήταν παντρεμένη με τον Ήφαιστο, τον σιδηρουργό των θεών. Αυτός ο μύθος ίσως να προήλθε από τη σχέση της Κύπριας Θεάς με τη μεταλλουργία. Λέγεται πως ο Ήφαιστος τής έκτισε ένα παλάτι από χρυσάφι και πολύτιμους λίθους σ' ένα ειδικό τοπίο κάπου στο νησί, πιθανότατα στον Ακάμα.

Η Αφροδίτη ονομαζόταν από τον Όμηρο Κύπρις, που πιθανότατα σημαίνει η «θεά της Κύπρου». Το όνομα του νησιού Κύπρος, που η ετυμολογία του είναι αβέβαιη, έχει δώσει τη λέξη «χαλκός» σε διάφορες ευρωπαϊκές γλώσσες: cupro στην ιταλικά, cobre στην ισπανική, copper στην αγγλική, cuivre στη γαλλική και kupfer στη γερμανική.

Έτσι, το νησί Κύπρος, που ήταν πλούσιο σε χαλκό και το οποίο προστάτευε η Κύπρια Θεά, έχει δώσει το όνομά του σε αυτό το μέταλλο, σε όλη την Ευρώπη.

1. Σκουριά χαλκού από το συγκρότημα εργαστηρίων χαλκού δίπλα από το ιερό (1) της Μεγάλης Θεάς στο Κίτιον - Καθαρή.

2. Τρία χάλκινα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν στην εγκαθίδρυση του ναού (4), από το Κίτιον - Καθαρή.

3. Τάλαντο χαλκού από την Έγκωμη (12ος αι. π.Χ.).

4. Χάλκινο αγαλματίδιο στο Μουσείο Ashmolean, στην Οξφόρδη, που απεικονίζει μια γυμνή μορφή Αστάρτης να στέκεται πάνω σε βάση που έχει το σχήμα τάλαντου χαλκού (12ος π.Χ.).

5. Χάλκινο μικρό άγαλμα θεού από την Έγκωμη. Στέκεται πάνω σε βάση που έχει το σχήμα τάλαντου χαλκού (12ος αι. π.Χ.).

στους ναούς του Κίτιου

Μαρτυρίες για τις ιεροτελεστίες που τελούνταν στα ιερά της περιοχής Κίτιον - Καθαρή αποτελούν τα πλούσια αρχαιολογικά ευρήματα, που ανακαλύφθηκαν στις ανασκαφές. Στις ανοιχτές αυλές των ναών υπήρχαν βωμοί για θυσίες και τράπεζες προσφορών. Στο πάτωμα των ναών (1) και (5) βρέθηκαν κρανία βοδιών και άλλων ζώων. Πιθανώς, αυτά τα βουκράνια να είχαν φορεθεί σαν μάσκες κατά τη διάρκεια τελετών ως μέρος των ιεροτελεστιών για τη γονιμότητα. Επίσης, φοριόνταν και ανθρωπομορφικές μάσκες. Αντικείμενα λατρείας φυλάγονταν μέσα στα άδυτα των ιερών, όπως μια πίπα από ελεφαντόδοντο για κάπνισμα οπίου και επίσης ένα διάτρητο αγγείο, στο οποίο καιγόταν το όπιο για να εισπνευστεί. Το όπιο χρησιμοποιούνταν για ιερούς σκοπούς. Ένας ανεπίγραφος κάλκινος νεφρός –αφιέρωμα– αποτελεί ένδειξη πως η μαντική ασκούνταν με τη σπλαχνοσκοπία (παρατήρηση των σπλάχνων των ζώων).

Γνωρίζουμε περισσότερα για την οργάνωση του ιερού της Αστάρτης στο Κίτιον - Παμπούλα από μια επιγραφή του 4ου αι. π.Χ., που λειτουργούσε ως κατάλογος για τα έξοδα του ναού. Εκτός από τους τραγουδιστές και τους αρτοποιούς της Ιερής Άνασσας, υπήρχαν αξιωματούχοι, αρχιτέκτονες, ένας γραφέας, τεχνίτες, θύτες, ένας «κύριος του νερού», κουρείς και υπηρέτες, νεαρά αγόρια και κορίτσια. Όλοι αυτοί εργοδοτούνταν από το ιερό.

1. Πήλινη αφιερωματική μάσκα που βρέθηκε στο Κίτιον - Καθαρή (11ος αι. π.Χ.).

2. Αφιερωματικός νεφρός από χαλκό, με εγχάρακτη κυπρομινωική γραφή στη μία πλευρά. Χρησιμοποιούνταν από τους ιερείς που δίδασκαν την τέχνη της μαντικής.

ΚΥΠΡΙΑ ΑΦΡΟΔΙΤΗ

3. Περιδέραιο με χάντρες από κορναλίτη, μερικές από τις οποίες είχαν σχήμα μπουκάλας ή παπαρούνας (οπίου).

4. Ελεφάντινη πίπα που χρησιμοποιούνταν για τελετουργικούς σκοπούς (13ος αι. π.Χ.).

5. Ειδώλια αφιερωτών με την τεχνική του «χιονάνθρωπου».

Η σχέση της με την Πάφο

Λόγω έλλειψης σχετικών κειμένων, ιδίως για τις πολύ αρχαίες περιόδους, οι πληροφορίες για τη Μεγάλη Θεά της Κύπρου βασίζονται κυρίως στη μελέτη των ειδωλίων από πηλό ή πικρόλιθο και ασβεστόλιθο, και για τις μεταγενέστερες περιόδους, στη μελέτη αγαλμάτων και αγαλματιδίων από ασβεστόλιθο, τα οποία δείχνουν την εξέλιξη της εικόνας και της ταυτότητας της θεάς μέσα στις χιλιετίες.

Τα ειδώλια, που τοποθετούνταν σε τάφους, ιερά και ιδιωτικές κατοικίες, έπαιζαν σπουδαίο ρόλο στις αρχαίες θρησκείες. Πολλές ερμηνείες έχουν προταθεί: μπορεί να ήταν απεικονίσεις της θεάς ή των ιερειών της ή των ιερών υπηρετών της ή ακόμη των συνοδών των νεκρών, φυλαχτά που χρησιμοποιούνταν για την προστασία των νεκρών, την τόνωση της γονιμότητας ή απλώς για καλή τύχη. Αργότερα, ήταν απεικονίσεις αφιερωτών, μουσικών ή απλώς πιστών. Ασφαλώς ήταν αντικείμενα λατρείας που λειτουργούσαν ως συνδετικός κρίκος ανάμεσα στη θεότητα και στους θνητούς.

10000 - 2500

ΝΕΟΛΙΘΙΚΗ - ΧΑΛΚΟΛΙΘΙΚΗ 10000 - 2500 π.Χ.

Η γονιμότητα άρχισε να λατρεύεται κυρίως στο νοτιότερο τμήμα του νησιού. Στη Χαλκολιθική Περίοδο, η λατρεία μιας θεάς της γονιμότητας αναπτύσσεται κυρίως στο νοτιοδυτικό τμήμα της Κύπρου (Ερήμη, Σουσκιού, Λέμπα, Κισσόνεργα)

Οικισμοί στη Λέμπα, την Κισσόνεργα και κοντά στα Κούκλια, όπου βρίσκεται η νεκρόπολη της Σουσκιού. Ίχνη εγκατάστασης στο χώρο όπου θα ανεγερθεί αργότερα το ιερό στην Παλαίπαφο. Λατρεία της γονιμότητας –που επικεντρώνεται σε μια Μεγάλη Θεά, με ιδιαίτερη έμφαση στη γέννηση παιδιού– μαρτυρείται από πολυάριθμα λίθινα και πήλινα ειδώλια.

1. «Η Κυρά της Λέμπας». Λίθινο γυναικείο μεγάλο σταυρόσχημο ειδώλιο.

2. Πήλινο ειδώλιο γυναίκας που γεννάει.

3. Λίθινος φαλλός.

2500 - 1600

ΠΡΩΙΜΗ ΚΑΙ ΜΕΣΗ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ 2500 - 1600 π.Χ.

Η λατρεία ζωομορφικής γονιμότητας, που αναπτύσσεται στο βόρειο και κεντρικό τμήμα του νησιού, αποκρυσταλλώνεται σταδιακά στη λατρεία μιας θεάς της γονιμότητας. Ισχυρές επιδράσεις από τη συροπαλαιστινιακή ακτή. Η θεά της γονιμότητας αρχίζει να αποκτά χαρακτηριστικά θεάς από την Ανατολή.

Ο χαλκολιθικός πολιτισμός παρακάμζει. Λιγοστά κατάλοιπα εγκατάστασης στην περιοχή της Πάφου. Παλαίπαφος (Κούκλια) 1600 π.Χ. – Ίχνη εγκατάστασης στην περιοχή της Παλαίπαφου.

4. Σανιδόσχημο ειδώλιο.

5-6. Σανιδόσχημα πήλινα ειδώλια γυναικείων θεοτήτων ή ιερειών που φορούν ενδύματα τελετουργίας, περιδέραια και σκουλαρίκια (σε τρυπημένα αυτιά). Το ένα ειδώλιο κρατάει ένα παιδί.

Η σχέση της με την Πάφο

1600 - 1050

ΥΣΤΕΡΗ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ I-II 1600 - 1200 π.Χ.

Εμπορικές σχέσεις με την Εγγύς Ανατολή και το Αιγαίο. Παρουσία Μυκηναίων εμπόρων. 1300 π.Χ. – Στο Κίτιον κτίζεται ιερό με ανατολική επίδραση, αφιερωμένο στη Μεγάλη Θεά.

Παλαίπαφος (Κούκλια)

Ο οικισμός αναπτύσσεται, όπως φαίνεται από τους πολυάριθμους τάφους, και αρχίζει να γίνεται σημαντικός: οι πλούσιοι τάφοι μαρτυρούν πως φτάνει σε μεγάλη ακμή, στα τέλη του 13ου-12ου αι. π.Χ.

1600 - 1050

ΥΣΤΕΡΗ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ III 1200-1050 π.Χ.

Επιδρομές στις ακτές της Κύπρου από τους Λαούς της Θάλασσας. Αχαιοί Έλληνες εγκαθίστανται στις ακτές της Κύπρου, κυρίως στη Σαλαμίνα, το Κούριον και την Πάφο.

Παλαίπαφος (Κούκλια)

Εποχή του Κινύρα, του μυθικού βασιλιά και ιερέα της Αφροδίτης.

Λατρεία της Μεγάλης Θεάς με τον ανατολικό χαρακτήρα.

Κτίζεται το ιερό της Αφροδίτης στην Παλαίπαφο.

Ο Έλληνας Αγαπήνωρ, με μια ομάδα Αρκάδων, εγκαθίσταται στην Πάφο.

Οι Έλληνες λατρεύουν την Παφία Μεγάλη Θεά.

1. Γυμνό γυναικείο πτηνόμορφο ειδώλιο με διάτρητα αυτιά και έντονα χαρακτηριστικά του φύλου (μαστοί, αιδοίο). Κρατάει παιδί.

2. Όρθιο γυμνό ειδώλιο με τα χέρια κάτω από τους μαστούς. Το τρίχωμα της ήβης αποδίδεται με μαύρη βαφή.

1600 - 1050

1100 π.Χ.

Νέα κύματα Αχαιών φτάνουν στην Κύπρο. Άφιξη Κρητών που εγκαθίστανται στην Κύπρο και φέρουν τη δική τους θρησκεία. Η Κύπρια Θεά συνδέεται με την Κρητική Θεά που έχει υψωμένα τα χέρια.

Παλαίπαφος (Κούκλια)

Σύμφωνα με την παράδοση, κάποιοι σύντροφοι του Κινύρα διέφυγαν από την Πάφο που τη διοικούσαν οι Έλληνες και εγκαταστάθηκαν στην Αμθούντα, παίρνοντας πιθανώς μαζί τους και τη λατρεία της Παφίας Μεγάλης Θεάς.

3. Θραυσμένο πήλινο ειδώλιο γυμνής θεάς, με τα χέρια κάτω από τους μαστούς.

4. Κρητικό πήλινο ειδώλιο της «Θεάς με τα υψωμένα χέρια».

5. Πήλινο ειδώλιο θεάς με υψωμένα τα χέρια, από το ναό της Αφροδίτης.

Η σχέση της με την Πάφο

1050 - 450

ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1050 - 475 π.Χ.

Σχέσεις με το Αιγαίο και την Εγγύς Ανατολή. 750 π.Χ.

Οι Φοίνικες εγκαθίστανται στο Κίτιον και αφιερώνουν ένα ναό στην Ασάρτη.

Η εικόνα που προβάλλει η θεά έχει χαρακτηριστικά θεάς της Ανατολής.

Παλαίπαφος (Κούκλια)

Περίοδος ευημερίας, όπως μαρτυρούν οι πλούσιοι τάφοι του 11ου και 10ου αι. π.Χ.

Ο οικισμός στην Παλαίπαφο είναι πολύ σημαντικός και πλούσιος.

Το ιερό της Αφροδίτης είναι γνωστό στον Όμηρο και πρέπει να ήταν ήδη

ένας ξακουστός χώρος λατρείας.

Τη λατρεία της θεάς υποδηλώνουν χιλιάδες θραύσματα πήλινων αναθημάτων

που βρέθηκαν στην περιοχή του ιερού. Ένα μικρό ιερό που είναι αφιερωμένο

στην Αφροδίτη / Ασάρτη και τον Μελκάρτ / Βάαλ βρίσκεται κοντά στη βόρεια πύλη

των τειχών.

1. Ειδώλιο θεάς ή ιέρειας με υψωμένα τα χέρια, ντυμένης με κυπριακή ενδυμασία.

2. Σκηνή λατρείας σε κυπρογεωμετρικό αγγείο.

480 - 30

ΚΛΑΣΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 480 - 30 π.Χ.

Ισχυρές Ελληνικές επιδράσεις στη θρησκεία. Η Κύπρια Θεά εξελληνίζεται και ταυτίζεται με την Αφροδίτη. 312 π.Χ. Η Πάφος και όλες οι άλλες πόλεις διοικούνται από τους Πτολεμαίους. Ελληνικές και αιγυπτιακές επιδράσεις στη θρησκεία.

Παλαίπαφος (Κούκλια) - Νέα Πάφος

Ο Νικοκλής, ο τελευταίος βασιλιάς της Πάφου, ιδρύει (γύρω στα 320 π.Χ.) μια νέα πόλη, τη Νέα Πάφο, κτίζει έναν καινούργιο ναό αφιερωμένο στην Αφροδίτη και εισάγει στη Νέα Πάφο τη λατρεία των ελληνικών θεοτήτων, Ήρας και Άρτεμης. Η θεά ονομάζεται ακόμη Άνασσα, αλλά και Αφροδίτη Παφία, και κάποτε και Αστάρτη.

Το ιερό της Αφροδίτης στην Παλαίπαφο εξακολουθεί να αποτελεί τον κύριο χώρο λατρείας της Αφροδίτης υπό την προστασία των Πτολεμαίων, που διοικούν το νησί και εισάγουν τη λατρεία τους. Έτσι, η λατρεία της Αρσινόης συνδέθηκε με τη λατρεία της Αφροδίτης.

Το «Κοινό Κυπρίων» δημιουργήθηκε για την προαγωγή της λατρείας των Πτολεμαίων, στην Πάφο. Δεν υπάρχουν κατάλοιπα του ναού της Κλασικής και Ελληνιστικής Εποχής, ούτε των παραρτημάτων του παλιού ιερού.

3. Μαρμάρινη κεφαλή από το ναό της Αφροδίτης.

4. Σκηνές λατρείας της θεάς σε αγγεία.

Η σχέση της με την Πάφο

30 - 330

ΡΩΜΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 30 π.Χ. - 330 μ.Χ.

Η Κύπρος προσαρτάται στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Λατρεία των αυτοκρατόρων.
15 π.Χ. Σεισμός.

Παλαίπαφος (Κούκλια)-Νέα Πάφος

Η Πάφος είναι η «ιερή μητρόπολη των πόλεων της Κύπρου» (Ιερά μητρόπολις των κατά Κύπρον πόλεων).

Η λατρεία της Αφροδίτης Παφίας ακμάζει. Ο ναός διοικείται από ιερατείο και το «Κοινόν Κυπρίων» που διοργανώνει τις γιορτές της Αφροδίτης και προάγει την αυτοκρατορική λατρεία.

Ο αυτοκράτορας Αύγουστος έδωσε ένα σεβαστό ποσό χρημάτων για την επιδιόρθωση του ναού. Ανοικοδόμηση προηγούμενων κτιρίων.

30 - 330

22 - 77 μ.Χ.

Παλαίπαφος (Κούκλια) - Νέα Πάφος

Παραχωρείται στο ναό –από τον αυτοκράτορα Τιβέριο– το δικαίωμα να προσφέρει άσυλο. Ο αυτοκράτορας Τίτος επισκέπτεται το ναό και συμβουλευτείται το μαντείο της θεάς. Ανοικοδόμηση του ιερού. Το παλιό ιερό περιβάλλεται από μια αυλή επιστρωμένη με μεγάλες πλάκες. Δίπλα σε αυτό υπάρχει ένα ιερό συγκρότημα· περιλαμβάνει μια ανοιχτή αυλή με δύο επιμήκεις αίθουσες σε κάθε πλευρά και μια ανατολική πτέρυγα που θα χρησίμευε ως αίθουσα συμποσίων που είχαν σχέση με τη λατρεία.

1. Κωνικός λίθος που χρησίμευε ως είδωλο λατρείας στο ναό της Αφροδίτης. Ανακαλύφθηκε σ' έναν αγρό κοντά στο ναό.

2. Άγαλμα Αφροδίτης.

330 - 391

330 - 391 μ.Χ.

332, 342, 391 μ.Χ.

Σεισμοί.

Παλαίπαφος (Κούκλια) - Νέα Πάφος

Η λατρεία της Παφίας Θεάς, αν και επικρίνεται πολύ αυστηρά από τους Πατέρες της Εκκλησίας, εξακολουθεί να υπάρχει.

Ο αυτοκράτορας Θεοδόσιος θέτει εκτός νόμου όλες τις ειδωλολατρικές θρησκείες και κλείνει τους ναούς.

1. Άγαλμα της Αφροδίτης από τους Σόλους.

2. Μωσαϊκό δάπεδο που απεικονίζει την Αφροδίτη. Αρχαιολογικό Πάρκο Πάφου (χώρος Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς).

της Αφροδίτης

Η θεά της Κύπρου αναφέρεται για πρώτη φορά τον 8ο αι. π.Χ. από τον Όμηρο, που την αποκαλεί Αφροδίτη ή Κύπριδα, και από τον Ησίοδο, που ονομάζει την Αφροδίτη Κυπρογενέα, δηλαδή γεννημένη στην Κύπρο. Το όνομα Αφροδίτη μπορεί να είναι η προσαρμογή ενός σημαντικού ονόματος της οικογένειας των Ισθάρ, Αστάρτ, Αστάρτης στην ελληνική γλώσσα· αργότερα, δόθηκε η ερμηνεία πως το όνομα Αφροδίτη προήλθε από τη λέξη «αφρός», αφού λεγόταν πως η θεά είχε γεννηθεί από τη θάλασσα.

Γενικά, στην Κύπρο, η θεά δεν αποκαλούνταν Αφροδίτη ως τον 4ο αι. π.Χ. Από επιγραφές γνωρίζουμε ότι ονομαζόταν Άνασσα, Παφία, Γολγία (από τα ιερά της στην Πάφο και στους Γολγούς), ή απλώς η Θεός.

Η θεά είχε πολλά επίθετα που αναφέρονταν στις πολλές ιδιότητές της· αποκαλούνταν:

Κυπρογένεια: γεννημένη στην Κύπρο

Πότνια Κύπρου: Κυρία της Κύπρου

Ακραία: θεά των κορυφών, των ακρωτηρίων.

Ποντία, Ειναλία: θαλασσινή

Ουρανία: ουράνια

Πάνδημος: θεά όλων

Έγχειος: ένοπλη

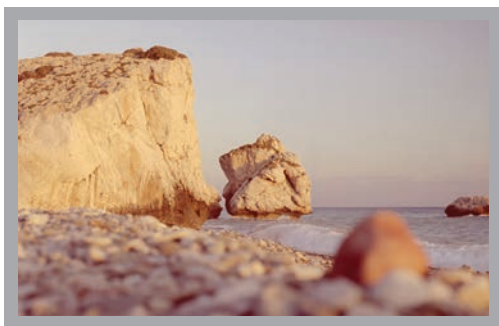
Αφρόδιτος: αρσενική Αφροδίτη

Αδωναία: που έχει πένθος, σχέση με τον κόσμο των νεκρών

Ελεήμων: σπλαχνική

Χρυσοστέφανος: Θεά με το χρυσό στέμμα

Κουροτρόφος: προστάτρια των νηπίων

1. Η Πέτρα του Ρωμιού, ο θρυλικός τόπος γέννησης της Αφροδίτης.

2. Κουροτρόφος, η προστάτρια των νηπίων.

3. Έγχειος, η ένοπλη θεά, η δορυφόρος.

4. Πότνια Κύπρου, η Κυρία της Κύπρου.

5. Αφρόδιτος, η αρσενική Αφροδίτη.

της Κύπριδας Αφροδίτης

Η Κύπριδα Αφροδίτη, που πιθανώς προήλθε από μια προγενέστερη θεά της γονιμότητας και είχε αφομοιώσει τα χαρακτηριστικά των θεοτήτων της Εγγύς Ανατολής, θεωρούσαν ότι είχε παγκόσμια δύναμη. Η θεά προήγαγε τη γονιμότητα, εμπνέοντας τον πόθο και τον έρωτα. Περιβόητα όργια, ιερός γάμος και ιερή πορνεία είναι πιθανόν να αποτελούσαν μέρος της λατρείας της. Ήταν επίσης η προστάτρια των καλών γάμων και των νηπίων. Ως θεά της γονιμότητας προστάτευε τη γεωργία και τη μεταλλουργία, ασχολίες που έχουν να κάνουν με τα προϊόντα της φύσης. Στα ιερά της υπήρχαν ιεροί κήποι.

Ονομαζόταν Αφρόδιτος και μπορούσε να απεικονιστεί με ανδρική μορφή. Η συνύπαρξη αρσενικής και θηλυκής υπόστασης στη θεά υποδήλωνε γονιμότητα.

Η δύναμη της θεάς ήταν τεράστια. Αν δεν της έδειχναν τον απαιτούμενο σεβασμό, έπαιρνε τρομερή εκδίκηση· ήταν, όμως, και σπλαχνική. Ήταν κατά κάποιον τρόπο πολεμική και γι' αυτό την αποκαλούσαν Έγχειον (Ένοπλη). Προστάτευε τις βασιλικές δυναστείες και τις πόλεις. Ήταν η προστάτρια της θάλασσας, από την οποία είχε γεννηθεί, των ναυτικών και των θαλασσοπόρων από τα ιερά της πάνω στα ακρωτήρια. Ήταν μια εικόνα ομορφιάς και μεγαλοπρέπειας και σαν τέτοια ονομαζόταν η Ωραία, η Χρυσή Αφροδίτη και η Χρυσοστέφανη με τα χρυσά περιδέραια.

Για περισσότερα από 2000 χρόνια ήταν στην Κύπρο η Θεά, η Άνασσα, ωστόσο ταυτίστηκε εντελώς με την Αφροδίτη, τη θεά των Ελλήνων, τον 4ο αι. π.Χ. Ήταν επίσης στενά συνδεδεμένη με τη φοινικική θεά Αστάρτη, την αντίστοιχη της Αφροδίτης.

Η ανάμνηση της θεάς, συγχωνευμένη με την ανάμνηση των μεσαιωνικών βασιλισσών των Λουζινιανών, εξακολουθεί να πλανιέται στο πρόσωπο της Ρήγαινας, συνδεδεμένη με μεσαιωνικούς χώρους και παρούσα ακόμη στις κυπριακές λαϊκές ιστορίες.

1. Ειδώλιο με κυλινδρικό σώμα και υψωμένα χέρια από το Μουσείο Πιερίδη στη Λάρνακα (Γεωμετρική περίοδος, 800 π.Χ.).

2. Αγαλματίδια που βρέθηκαν στο φοινικικό ναό (τελευταία φάση) στο Κιτίον και μαρτυρούν ελληνική επίδραση (4ος αι. π.Χ.).

3. Ειδώλιο από τερακότα, που απεικονίζει την Ασάρτη με τα χέρια της πάνω στο στήθος. Βρέθηκε στο ναό (4) του Κιτίου.

4. Γυναικείο άγαλμα από ασβεστόλιθο, από το Άρσος.

5. Άγαλμα της Αφροδίτης.

6. Μαρμάρινο άγαλμα γυμνής Αφροδίτης από τους Σόλους.

που συνδέονται με την Αφροδίτη

ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΑΦΟΥ

Ο χαλκολιθικός οικισμός της Λέμπας (τοποθεσία Λάκκοι)

Στο χωριό Λέμπα βρίσκεται ένας σπάνιος οικισμός της Χαλκολιθικής Εποχής, χαρακτηριστικός της περιοχής της Πάφου, που διατηρήθηκε μία περίπου χιλιετία (3300 π.Χ.-2500 π.Χ.).

Ο οικισμός αποτελούνταν από συμπλέγματα κυκλικών σπιτιών που ήταν κτισμένα με λίθους και λάσπη, χωρίς αμυντικά τείχη γύρω του. Οι κάτοικοί του ζούσαν από το κυνήγι, το ψάρεμα, τη βόσκηση ζώων, καθώς και από τη συλλογή και καλλιέργεια ποικίλων φυτών. Κατασκεύαζαν εργαλεία από λίθο, οστά και κέρατα ελαφιών- γνώριζαν την κεραμική, τη χάραξη της πέτρας και του ξύλου, την υφαντική και την καταπολεπτική. Χρησιμοποιούσαν, επίσης, μερικά μικρά χάλκινα αντικείμενα.

Πιθανώς, εδώ να λατρευόταν μια ισχυρή θεά της γονιμότητας που προστάτευε τη γέννηση των παιδιών και τα νήπια. Συγκεκριμένα, αυτή η λατρεία μαρτυρείται από πολυάριθμα γυναικεία ειδώλια, φτιαγμένα από πηλό και πέτρα – μικρόλιθο, συνήθως. Βρέθηκαν σε σπίτια και τάφους κυρίως νηπίων και γυναικών.

Ένα από τα μεγαλύτερα και σπουδαιότερα χαλκολιθικά αγαλματίδια είναι Η Κυρά της Λέμπας, που ανακαλύφθηκε σ' ένα κυκλικό σπίτι (κτίριο 1) του οικισμού. Το δάπεδο αυτού του σπιτιού ήταν χωρισμένο σε δύο μέρη. Το ένα ήταν φτιαγμένο από πηλό, ενώ το άλλο –που φαινόταν να είναι το επίσημο μέρος του κτιρίου– ήταν στρωμένο με τσιμέντο. Το αγαλματίδιο βρέθηκε στο έδαφος, στο σημείο όπου χωρίζονταν τα δύο μέρη.

Η Κυρά της Λέμπας (3000 π.Χ.) έχει ύψος 36 εκ. και είναι φτιαγμένη από ασβεστόλιθο- απεικονίζει μία γυμνή έγκυο γυναίκα, με κοντούς τεντωμένους βραχίονες και έναν ψηλό φαλλικό λαιμό που στηρίζει το ανασκωμένο κεφάλι της. Το χαρακτηριστικό της γονιμότητας σ' αυτό το αγαλματίδιο τονίζεται με το σχήμα των μαστών, τους μεγάλους γοφούς και τη φουσκωμένη κοιλιά. Μπορεί να θεωρηθεί ως η μακρινή πρόγονος της Αφροδίτης Παφίας, αφού η λατρεία μιας ισχυρής θεάς της γονιμότητας στην περιοχή μπορεί να έχει διασωθεί ανά τους αιώνες για να ξαναζήσει με τη μορφή της Παφίας θεάς και αργότερα της Αφροδίτης, που λατρευόταν στην Παλαίπαφο.

Γεροσκήπου (Ιερός κήπος)

Κάτω Βρύση

Το σημερινό χωριό Γεροσκήπου αναφέρεται από το γεωγράφο Στράβωνα (1ος αι. π.Χ.-1ος αι. μ.Χ.) ως Ιεροκήπις· η ονομασία του προέρχεται από τις λέξεις «ιερός» και «κήπος». Ο Ιερός Κήπος ήταν αφιερωμένος στην Αφροδίτη. Έτσι, η τοπική παράδοση συσχετίζει τη Γεροσκήπου με την Αφροδίτη.

Από αρχαιότερων χρόνων, η Κάτω Βρύση έσβηνε τη δίψα των ανθρώπων και των ζώων στην περιοχή. Το νερό έρχεται από τους βραχώδεις λόφους βόρεια της Γεροσκήπου και διασχίζει υπόγειες σήραγγες. Οι κάτοικοι της περιοχής έπλεναν τα ρούχα τους στις λεκάνες της πηγής.

Σύμφωνα με την παράδοση και τις μαρτυρίες από ταξιδιώτες, το Λουτρό της Αφροδίτης βρισκόταν στην Κάτω Βρύση, όπου ανάβλυζε το νερό της πηγής και πότιζε τον Ιερό Κήπο της θεάς.

Κατά τη διάρκεια της ετήσιας γιορτής προς τιμήν της Αφροδίτης, η τελετουργική πομπή των λατρευτών από τη Νέα Πάφο στην Παλαιάφο περνούσε μέσα από τον Ιερό Κήπο· η διαδρομή είναι γνωστή ως «ιερά οδός». Τα τελευταία χρόνια, το νερό της Κάτω Βρύσης χρησιμοποιείται αποκλειστικά και μόνο ως αγιασμός.

Η Αφροδίτη στη Νέα Πάφο

Η Νέα Πάφος ιδρύθηκε το 320 π.Χ. από τον Νικοκλή, ο οποίος ήταν ο τελευταίος βασιλιάς της Πάφου και αρχιερέας της θεάς Αφροδίτης. Ο Νικοκλής έκτισε έναν ναό για την Αφροδίτη στη νέα πόλη, η οποία δεν είχε εγερθεί ακόμη για τα καλά, αλλά και ναούς για την Ήρα και την Άρτεμη, τη λατρεία των οποίων εισήγαγε στην Πάφο. Στην περιοχή της Φάμπρικας βρέθηκαν δύο ελληνιστικές επιγραφές που αναφέρουν την ύπαρξη αγαλμάτων αφιερωμένων στην Αφροδίτη. Το γεγονός αποτελεί ένδειξη πως ο ναός της θεάς βρισκόταν πιθανώς στην κορυφή του λόφου της Φάμπρικας. Στη ρωμαϊκή Έπαυλη του Θησέα, βρέθηκαν δύο αγάλματα της θεάς, που χρονολογούνται από τα τέλη του 2ου με αρχές του 3ου αι. μ.Χ. Το ένα από αυτά αναπαριστά την Ένοπλη Αφροδίτη. Η Αφροδίτη απεικονίζεται επίσης σε δύο μωσαϊκά της Ρωμαϊκής Περιόδου που βρέθηκαν σε γειτονικές κατοικίες.

1. Αφροδίτη Άνασσα.
Έργο της Μαίρη Πλαντ

2. Αφροδίτη Οπλισμένη - Έγχειος.
Έργο της Μαίρη Πλαντ

που συνδέονται με την Αφροδίτη

ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Λήδρα (Αρχαία Λευκωσία)

Είναι γνωστό πως τα αρχαία χρόνια, στην επικράτεια που καταλαμβάνει σήμερα η Λευκωσία, υπήρχε ένα βασίλειο ονόματι Λήδρα. Η συγκεκριμένη περιοχή κατοικούνταν από τη Χαλκολιθική Περίοδο (3000 π.Χ.) μέχρι το τέλος της Εποχής του Χαλκού. Ως τότε, πιθανώς η Λήδρα είχε αναχθεί σε σημαντικό οικισμό του νησιού, καθώς αποτελούσε πέρασμα στην πορεία του χαλκού από την εξαγωγή του στις πλαγιές του Τρόδος μέχρι τους οικισμούς στην ανατολική ακτή. Ένα σπασμένο χάλκινο ειδώλιο, που χρονολογείται από το 12ο αι. π.Χ. και το οποίο βρίσκεται σήμερα στο Κυπριακό Μουσείο, βρέθηκε τυχαία κοντά στα ενετικά τείχη, σε μια περιοχή όπου υπάρχουν κατάλοιπα της Ύστερης Εποχής του Χαλκού (14ος-12ος αι. π.Χ.). Το ειδώλιο απεικονίζει μια γυμνή γυναίκα με τονισμένη την περιοχή της ήβης, τα χέρια στους γοφούς, μακριές πλεξούδες και βαρύ περιδέραιο. Πιθανώς, στεκόταν πάνω σε πλίνθωμα/ράβδο, όπως ένα παρόμοιο χάλκινο ειδώλιο που σήμερα εκτίθεται στο Ασμόλειο Μουσείο. Θεωρήθηκε πως αναπαριστά την Κύπρια Θεά και προστάτιδα του χαλκού, καθώς όντας θεά της γονιμότητας, προστάτευε όλα τα προϊόντα της γης. Ιερό της θεάς πρέπει να υπήρχε στη Λήδρα, κατά την Ύστερη Εποχή του Χαλκού. Η λατρεία της Κύπριας Θεάς πρέπει να επέζησε στη Λήδρα τουλάχιστον μέχρι τον 4ο αι. π.Χ. Αυτό δείχνει μια επιγραφή της εποχής, η οποία αναφέρει την ύπαρξη ιερού της Πάφιας θεάς στη Λήδρα. Έκτοτε η Λήδρα έγινε γνωστή ως τόπος λατρείας της Αφροδίτης Πάφιας. Κατάλοιπα της Αρχαϊκής και Ελληνιστικής Περιόδου ήρθαν στο φως πρόσφατα. Η ανακάλυψη ειδωλίων που αναπαριστούν γυναικείες μορφές μαρτυρούν τη συνεχή λατρεία της Κύπριας Θεάς στη Λήδρα.

Ταμασσός (Πολιτικό)

Ο Όμηρος γνώριζε μία πόλη στην Κύπρο που την έλεγαν «Τεμέση» (πλούσια σε χαλκό), η οποία πρόκειται πιθανώς για την αρχαία πόλη της Ταμασσού. Σύμφωνα με τον Οβίδιο, στην Ταμασσό υπήρχε ένας κήπος αφιερωμένος στην Αφροδίτη, όπου βρισκόταν ένα δέντρο με χρυσά φύλλα και μήλα, το οποίο έπαιξε σημαντικό ρόλο στον περίφημο αγώνα μεταξύ Ιππομένη και Αταλάντης, καθώς από αυτό το δέντρο πήρε η Αφροδίτη τρία χρυσά μήλα και τα έδωσε στον Ιππομένη.

Είναι γνωστό πως η Αφροδίτη λατρευόταν στην Ταμασσό μέχρι και τον 1ο αι. μ.Χ., την εποχή του Αγίου Ηρακλειδίου, του πρώτου Επισκόπου Ταμασσού.

Ανασκαφές γερμανικής αρχαιολογικής αποστολής (1970-1980) έφεραν στο φως τα ερείπια ενός ιερού της Κύπριας Θεάς, Αφροδίτης, δίπλα σε εργαστήρια κατεργασίας χαλκού. Το ιερό λειτουργούσε από τον 7ο αι. π.Χ. μέχρι την Ελληνιστική Περίοδο και ανοικοδομήθηκε αρκετές φορές μέσα σ' αυτό το διάστημα.

Ιδάλιον (Δάλι)

Το σημερινό χωριό Δάλι ήταν ένα από τα αρχαία βασίλεια της Κύπρου. Αναφέρεται από Λατίνους ποιητές ως ένας φημισμένος χώρος λατρείας της Αφροδίτης. Κατά τον Κάτουλλο: «Venus regit Idalium frondosum...», δηλαδή: «Η Αφροδίτη εξουσιάζει το δασώδες Ιδάλιον...»

Σύμφωνα με αρχαιολογικές μαρτυρίες, η Αφροδίτη ή η προκάτοχός της, η Κύπρια Θεά, λατρευόταν στο Ιδάλιον. Ένας μεγάλος ναός της Αφροδίτης βρέθηκε στην κορυφή της ανατολικής ακρόπολης, καθώς και αρκετά ιερά, που χρονολογούνται από την Αρχαϊκή Εποχή. Ανακαλύφθηκαν, επίσης, πολυάριθμα ειδώλια που απεικονίζουν μια μητέρα με ένα παιδί, αφιερωμένα σε μια κουροτρόφο θεά (θεά που προστατεύει τα νήπια).

1. Αποκατάσταση του ιερού της Αφροδίτης με αναθήματα, Ιδάλιον (σύμφωνα με τον Ohnefalsch Richter)

μουσεία

Κρατικά και ιδιωτικά μουσεία σε όλη την Κύπρο παρουσιάζουν μια πλούσια συλλογή πλήινων ειδωλίων, αγαλμάτων και αγαλματιδίων από ασβεστόλιθο, τα οποία καταδεικνύουν την εξέλιξη τόσο της εικόνας όσο και της ταυτότητας της θεάς στο πέρασμα των αιώνων. Ειδώλια σε τάφους, ιερά και ιδιωτικές κατοικίες διαδραμάτιζαν σπουδαίο ρόλο στις αρχαίες θρησκείες, ενώ πολυάριθμες ερμηνείες έχουν αναπτυχθεί σχετικά με τις αναπαραστάσεις της θεάς, των ιερόδουλων ή των ιερειών της, αλλά και σχετικά με τα κτερίσματα ή τα περιάρπα που χρησίμευαν ως φυλακτά για τους νεκρούς, ως σύμβολα γονιμότητας ή απλώς καλής τύχης. Αργότερα, κάνουν την εμφάνισή τους αναπαραστάσεις δωρητών, μουσικών ή απλών πιστών. Σίγουρα και αυτά ήταν αντικείμενα θρησκευτικής λατρείας, διαμεσολαβητικού χαρακτήρα μεταξύ θεότητας και κοινών θνητών.

Ακολουθώντας το λογότυπο μέσα ή πάνω στις προθήκες των μουσείων, δίπλα από τα ευρήματα που σχετίζονται με την Αφροδίτη, και με τη βοήθεια του φυλλαδίου που μπορεί να προμηθευθεί από τον επιστάτη σε καθένα από τα μουσεία που αναφέρονται πιο κάτω, ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να σχηματίσει μια ολοκληρωμένη εικόνα για την «πολυδιάστατη» Μεγάλη Θεά.

Ακολουθεί η παρουσίαση των πιο σημαντικών εκθεμάτων σε κάθε μουσείο ξεχωριστά:

Κυπριακό Μουσείο, Λευκωσία

Οδός Μουσείου 1, 1097 Λευκωσία, Τηλ: 22865888

Το σημαντικότερο και μεγαλύτερο μουσείο στην Κύπρο. Φιλοξενεί την πιο πλούσια και αντιπροσωπευτική συλλογή κυπριακών αρχαιοτήτων στο νησί, συμπεριλαμβανομένων σημαντικών ευρημάτων –από όλη την Κύπρο– που συνδέονται με την Κύπρια Θεά. Από τη Νεολιθική και Χαλκολιθική Περίοδο (8000-3500 και 3500-2500 π.Χ., αντίστοιχα) σημαντικά είναι τα ευρήματα που δείχνουν την καταγωγή της θρησκευτικής λατρείας προς τη γονιμότητα, όπως ο λίθινος φαλλός που βρέθηκε στη Χοιροκίτια, το σταυρόσχημο Ειδώλιο του Πωμού –από την περιοχή της Πάφου– φτιαγμένο από πικρόλιθο. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ειδώλιο που αναπαριστά γυναίκα σε στάση τοκετού και ένα βρέφος –με ζωγραφισμένο κεφάλι και μπράτσα– ανάμεσα στα σκέλη της, που βρέθηκε μέσα σε πήλινο μοίωμα, αλλά και η Κυρά της Λέμνας. Από την κεραμική της Γεωμετρικής και Αρχαϊκής Περιόδου (8ος-6ος αι. π.Χ.) υπάρχουν παραστάσεις σε αγγεία που συνδέονται με την Αφροδίτη, όπως ο «Αμφορέας Hubbard» που στη μία πλευρά του διακοσμείται με μια παράσταση ιέρειας, καθισμένης πάνω σε θρόνο, πίνοντας κάποιο υγρό με σωλήνα μέσα από ένα αγγείο, με τη βοήθεια μιας ιερόδουλης. Στο Κυπριακό Μουσείο υπάρχουν αναθηματικά αγάλματα από την Αρχαϊκή, Κλασική και Ελληνιστική Περίοδο. Τα πιο σημαντικά είναι το Κεφάλι και Κορμός μιας γυναίκας (ιέρειας ή λατρεύτριας) με περιδέραιο και κρεμαστό κόσμημα σε σχήμα δίσκου, το Κεφάλι της Αφροδίτης από τη Σαλαμίνα (αρχές 4ου αι. π.Χ.) και το μαρμάρινο άγαλμα της Αφροδίτης από τους Σόλους, με τα μαλλιά ανασπασμένα πάνω από το μέτωπο.

Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο Λευκωσίας

Οδός Ιπποκράτους 17, Λαϊκή Γειτονιά, Λευκωσία, Τηλ: 22661475

Το ιστορικό μουσείο της Λευκωσίας. Περιλαμβάνεται στην Πολιτιστική Διαδρομή Αφροδίτη, καθότι συγκρίνει τη γένεση της Αφροδίτης, την ανάδυσή της από τον αφρό της θάλασσας, με τη γεωλογική «γένεση» της Κύπρου. Η πεδιάδα της Μεσαορίας και, κατ' επεκτάσιν, η Λευκωσία αναδύθηκαν από τη θάλασσα πριν 1,8 εκατομμύρια χρόνια ως συνέπεια των τεκτονικών κινήσεων στην περιοχή.

Μουσείο Συλλογής Γιώργου και Νεφέλης Τζιάπρα Πιερίδη

Πολιτιστικό Ίδρυμα Τραπεζής Κύπρου

Οδός Φανερωμένης 86-90, 1011 Λευκωσία, Τηλ: 22677134

Η συγκεκριμένη συλλογή καλύπτει ένα ευρύ φάσμα της κυπριακής ιστορίας και αρχαιολογίας, από την πρώιμη Εποχή του Χαλκού (2500 π.Χ.) μέχρι τα τέλη της Μεσαιωνικής Περιόδου (16ος αι.). Η συλλογή περιλαμβάνει περισσότερα από 600 αντικείμενα, μεταξύ των οποίων ένα σημαντικό αριθμό ειδωλίων και άλλων ευρημάτων, ενδεικτικών όσον αφορά τη λατρεία της Κύπριας Θεάς, Αφροδίτης.

Μεγάλη ιδιαιτερότητα παρουσιάζει το ανθρωπόμορφο αγγείο που απεικονίζει μια έγκυο γυναίκα σε στάση τοκετού. Πρόκειται για αναπαράσταση που συνδέεται με τη γονιμότητα ή μια θεά της γονιμότητας (περίπου 2000 π.Χ.). Οι σφραγιδοκύλινδροι παρουσιάζουν σκηνές με μια γυμνή θεά με τα χέρια δεμένα πάνω από τη μέση της (περίπου 2000 π.Χ.), ενώ υπάρχει κι ένα σκεύος διακοσμημένο με επτά γυναικείες φιγούρες –πλούσια ντυμένες και καλυμμένες με πέπλα(;)– οι οποίες κρατούν στα χέρια τους τεράστια λουλούδια και περπατούν ανάμεσα σε πουλιά, έναν τράγο και άνηθ λωτών. Πιθανώς, αναπαριστώνται ιερόδουλες της Κύπριας Θεάς στον κήπο ενός ιερού (6ος-5ος αι. π.Χ.)

Μουσείο Ιστορίας Κυπριακής Νομισματοκοπίας, Πολιτιστικό Ίδρυμα Τραπεζής Κύπρου

Οδός Φανερωμένης 86-90, 1011 Λευκωσία, Τηλ: 22677134

Συλλογή νομισμάτων από την αρχαία Κύπρο. Ορισμένα συνδέονται στενά με την Αφροδίτη, όπως το ασημένιο νόμισμα (στατήρας) που απεικονίζει την Αφροδίτη-Νέμεση να φοράει στεφάνι και μακρύ χιτώνα, από την εποχή του βασιλιά Τιμόχαρη (περίπου 385 π.Χ.), ή ένα χρυσό νόμισμα (ίσο με το 1/10 της αξίας του στατήρα) από το βασίλειο της Σαλαμίνας, το οποίο απεικονίζει την κεφαλή της Αφροδίτης με στέμμα. Επίσης, τα νομίσματα από την Ελληνιστική και Ρωμαϊκή Περίοδο του βασιλιά Νικοκλή (περίπου 373-361 π.Χ.) και του Βεσπασιανού (76-77 μ.Χ.), αντίστοιχα, που απεικονίζουν το ναό της Αφροδίτης στην Πάφο και το χάλκινο νόμισμα που αναπαριστά τον ίδιο ναό με τον κωνικό λίθο στον κέντρο του, από την εποχή της βασιλείας του Σεπτίμιου Σεβήρου (193-211 μ.Χ.).

μουσεία

Τοπικό Μουσείο Αρχαίου Ιδαλίου

Οδός Πάννη Γρούτα 30, 2540 Δάλι, Τηλ: 22444818

Βρίσκεται δίπλα στην αρχαία πόλη του Ιδαλίου. Αρκετά αρχαιολογικά εκθέματά του συνδέονται με την Αφροδίτη, μαρτυρώντας πως τόσο η ίδια όσο και η προκάτοχός της, η Κύπρια Θεά, λατρεύονταν στο Δάλι.

Επαρχιακό Μουσείο Λάρνακας

Πλατεία Καλογραιών, Λάρνακα, Τηλ: 24304169

Στο συγκεκριμένο μουσείο υπάρχει μια σημαντική συλλογή αντικειμένων και ειδωλίων, ενδεικτικών της λατρείας για την Κύπρια Θεά, Αφροδίτη. Τα ευρήματα προέρχονται από το Κίτιον και άλλα μέρη της ευρύτερης περιοχής της Λάρνακας, όπως τη Χοιροκίτια, την Καλαβασό, το Άρσος και την Άχνα. Εκτός από τα ειδώλια της Νεολιθικής Περιόδου (4900-3900 π.Χ.), τα οποία μαρτυρούν τη θρησκευτική λατρεία της γονιμότητας, σε ναούς στο Κίτιον βρέθηκαν επίσης λατρευτικά αντικείμενα, όπως: ένα αγαλματίδιο του θεού Μπες, ένα ειδώλιο που απεικονίζει μια γυναίκα, μία καπνοσύριγγα για όπιο, καθώς και σκεύη για καλλυντικά – όλα φτιαγμένα από ελεφαντόδοντο.

Υπάρχουν ακόμη πολλά αγαλματίδια από ασβεστόλιθο και πήλινα ειδώλια του 6ου π.Χ. Ωστόσο, πιο σημαντικά εκθέματα είναι οι τρεις μικρές αναθηματικές στήλες της θεάς Άθωρ από την ακρόπολη του Κιτίου, ένα ειδώλιο που απεικονίζει μία γυναίκα μουσικό, τρία αγαλματίδια που αναπαριστούν θεές σε εγκυμοσύνη και αρκετές μικρές γυναικείες κεφαλές από ασβεστόλιθο που βρέθηκαν στο ιερό της Αρτέμιδος Παραλίας, το οποίο βρισκόταν στην Αλυκή της Λάρνακας.

Μουσείο Πιερίδη – Πολιτιστικό Κέντρο Ομίλου Marfin Λαϊκής

Οδός Ζήνωνος Κιτιέως 4, 6023 Λάρνακα, Τηλ: 24814555

Εδώ υπάρχουν αντικείμενα από διάφορους αρχαιολογικούς χώρους της Κύπρου. Ειδική μνεία πρέπει να γίνει στη συλλογή ειδωλίων από την περιοχή της Άχνας. Υπάρχει επίσης μια ποικιλία ειδωλίων από στεατίτη της Χαλκολιθικής Περιόδου (3500-2500 π.Χ.), με ένα πήλινο αγαλματίδιο που απεικονίζει μία καθιστή γυναίκα με τα χέρια της κάτω από το μαστό, αλλά και πήλινα ειδώλια από την όψιμη Εποχή του Χαλκού (1450-1200 π.Χ.) όπου ξεχωρίζουν τα στήθη και το εφηβαίο, καθώς και δύο πήλινα ειδώλια σε σχήμα μπουκάλας που απεικονίζουν γυναικείες μορφές να κρατούν τα χέρια κάτω από τους μαστούς (1200-1050 π.Χ.). Σημαντικά εκθέματα είναι επίσης το πήλινο ειδώλιο που απεικονίζει μία γυναίκα να φοράει ιερατικό πώλο και να έχει τα χέρια της υψωμένα (8ος αι. π.Χ.), καθώς και οι πέντε μουσικοί που κρατούν ντέφι (6ος αι. π.Χ.). Στη αίθουσα με τα γυάλινα αντικείμενα υπάρχει ένα μικρό γυάλινο θραύσμα που απεικονίζει την Αφροδίτη σε όρθια στάση.

Δημοτικό Μουσείο Αγίας Νάπας «Θάλασσα» σε συνεργασία με το Ίδρυμα Πιερίδη

Λεωφόρος Κρύου Νερού 14, Αγία Νάπα, Τηλ: 23816366

Το θέμα του Μουσείου είναι η θάλασσα – η θαλάσσια και ναυτική κληρονομιά της Κύπρου από την προϊστορική εποχή μέχρι σήμερα. Το μουσείο συνδέεται με την Αφροδίτη εξαιτίας της σχέσης της Αφροδίτης με τη θάλασσα. Το πιο σημαντικό έκθεμα είναι το αντίγραφο ενός πλοίου του 4ου αι. π.Χ. που βρέθηκε ναυαγισμένο στην ακτή της Κερύνειας. Το μουσείο φιλοξενεί μια σπουδαία συλλογή ταριχευμένων ζώων και οργανισμών, αλλά και κοχυλιών που συνδέονται με την Αφροδίτη.

Επαρχιακό Μουσείο Λεμεσού

Οδός Αναστασίου Σιούκρη και Βύρωνος 5, Λεμεσός, Τηλ: 25305157

Το μουσείο εκθέτει όψιμα νεολιθικά και πρώιμα χαλκολιθικά πήλινα και λίθινα ειδώλια που βρέθηκαν σε περιοχές όπως η Σωτήρα, καθώς και αντικείμενα από την ακρόπολη και τη νεκρόπολη της Αμαθούντας. Στην είσοδο, υπάρχει ένα μωσαϊκό δάπεδο από την Άλασσα, που απεικονίζει την Αφροδίτη να κάνει λουτρό και έναν φτερωτό Έρωτα να κρατάει έναν καθρέφτη (5ος αι. π.Χ.). Σπουδαίο έκθεμα είναι το τεράστιο αναθηματικό κιονόκρανο από ασβεστόλιθο, σε σχήμα κεφαλής της Άθωρ, από μικρό ιερό στην ακρόπολη της Αμαθούντας (τέλη του 6ου αι. π.Χ.).

Επαρχιακό Μουσείο Πάφου

Γρίβα Διγενή 43, Πάφος, Τηλ: 26306215

Το μουσείο στεγάζει αντικείμενα κυρίως από αρχαιολογικούς χώρους της Χαλκολιθικής Περιόδου –όπως τα Κούκλια, η Σουσκίω, η Λέμπα και η Κισσόνεργα, της Αρχαϊκής όπως τα Κούκλια και η Γεροσκήπου– αλλά και της Ελληνιστικής και Ρωμαϊκής Περιόδου όπως τα Κούκλια και η Κάτω Πάφος.

Η Χαλκολιθική Περίοδος (3000-2500 π.Χ.) αντιπροσωπεύεται από ειδώλια φτιαγμένα από πέτρα ή στεατίτη, με τα γόνατα λυγισμένα.

Από την Αρχαϊκή και Κλασσική Περίοδο (750-325 π.Χ.) υπάρχει ένα κεφάλι κι ο κορμός από ένα τεράστιο πήλινο ειδώλιο με το δεξί του χέρι υψωμένο, μία κόκκινη πήλινη κεφαλή από ιερό στον Πωμό και τέσσερις κανάτες που φέρουν καλούπι αγαλματιδίων κόρης στον λαιμό τους, που κρατά μικρά κιάτα, από το Μάριον και την Πάφο (6ος-5ος αι. π.Χ.).

Υπάρχει επίσης μία συλλογή κλασσικών και ρωμαϊκών νομισμάτων που απεικονίζουν μία εστεμμένη κεφαλή της Αφροδίτης και παραστάσεις από το τριμερές ιερό της Αφροδίτης στην Παλαίπαφο.

Από τη Ρωμαϊκή Περίοδο υπάρχουν μαρμάρινα αγάλματα, όπως εκείνο της Ένοπλης Αφροδίτης που φοράει τελαμώνια (το σπαθί λείπει) και ένας μαρμάρινος κορμός Αφροδίτης. Επιπλέον, υπάρχουν αγαλματίδια της Δήμητρας, της Άρτεμης, της Υγείας, της Δήμητρας και της Περσεφόνης, ή της Αφροδίτης Ουρανίας (2ος-3ος αι. μ.Χ.), καθώς και χρυσά σκουλαρίκια που απεικονίζουν τον Έρωτα, από τον 3ο αι. μ.Χ.

μουσεία

Τοπικό Αρχαιολογικό Μουσείο της Παλαίπαφου (Κούκλια)

Χωριό Κούκλια, (εντός του αρχαιολογικού χώρου της Παλαίπαφου) Τηλ: 26432180

Το μουσείο φιλοξενεί τα περισσότερα από τα ευρήματα που ανακαλύφθηκαν στο ναό της Αφροδίτης, καθώς και αντικείμενα της Χαλκολιθικής Περιόδου από την ευρύτερη περιοχή. Τα εκθέματα δείχνουν την εξέλιξη της λατρείας από μια θεότητα της γονιμότητας στην Αφροδίτη (3ος αι. π.Χ.-Ρωμαϊκή Περίοδος). Τα πιο σημαντικά εκθέματα είναι ο Μαύρος Λίθος –που βρέθηκε κοντά στο ιερό της Αφροδίτης και ο οποίος θεωρείται το ανεικονικό σύμβολο της θεάς από αρχαιολογικών χρόνων–, ένα ειδώλιο που απεικονίζει μια γυναικεία μορφή με τα χέρια υψωμένα (9ος-8ος αι. π.Χ.) και η μεγάλη πήλινη ασάμινθος που βρέθηκε στο ναό (13ος-11ος αι. π.Χ.).

Μάριον / Αρσινόη, Αρχαιολογικό Μουσείο Πόλης Χρυσοχούς

Λεωφόρος Μακαρίου Γ΄ 26, Πόλις, Τηλ: 26322955

Εδώ εκτίθενται ευρήματα από την αρχαία πόλη Μάριον και κυρίως από τον χώρο του αρχαίου ιερού στην Περιστερώνα που ήταν αφιερωμένο σε μια θηλυκή θεότητα και το οποίο ανακαλύφθηκε από αμερικανική αρχαιολογική αποστολή του Πανεπιστημίου Πρίνστον.

1. Μαρμάρινο άγαλμα Αφροδίτης των Σόλων, Κυπριακό μουσείο

που συνδέονται με την Αφροδίτη

Πέτρα του Ρωμιού

25 χλμ. ανατολικά της Πάφου (30΄)

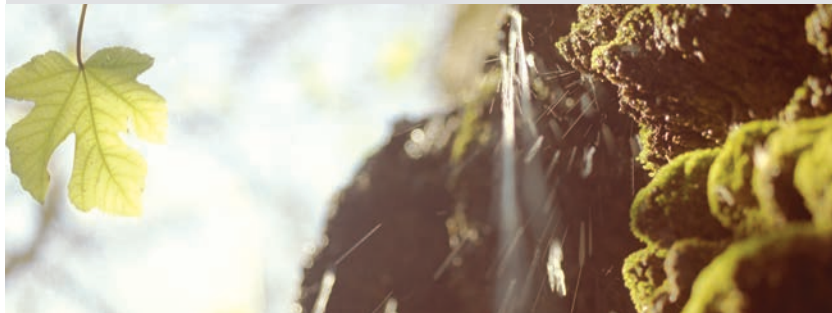
Είναι η τοποθεσία όπου, σύμφωνα με την παράδοση, γεννήθηκε η Αφροδίτη – ένα τοπίο με μοναδική φυσική ομορφιά που εξάπτει τη φαντασία, ώστε να βλέπει κανείς την Αφροδίτη να γεννιέται από τον αφρό της θάλασσας, όπως διηγείται ο Ησίοδος στο έργο του Θεογονία. Ένα εστιατόριο σε διακριτική θέση προσφέρει μια μεγαλοπρεπή θέα του κόλπου.

Λουτρά της Αφροδίτης

Χερσόνησος του Ακάμα, κοντά στην Πόλη – 46 χλμ. βόρεια της Πάφου (15΄)

Είναι η φυσική σπηλιά όπου, σύμφωνα με την παράδοση, η Αφροδίτη συνήθιζε να λούζεται. Ο τόπος, στον οποίο βρίσκονται τα Λουτρά της Αφροδίτης, συνδέεται με το μύθο του Άδωνη, του εραστή της Αφροδίτης, αφού σε αυτό το μέρος συναντήθηκαν για πρώτη φορά οι δύο εραστές.

Ακρωτήρι Γκρέκο

45 χλμ. βορειοανατολικά της Λάρνακας

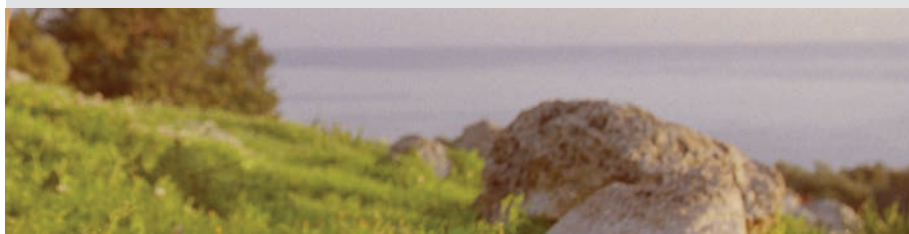
Αυτό το φυσικό τοπίο κατά μήκος της βορειοανατολικής πλευράς του αρχαίου ακρωτηρίου Πηδάλιον, όπου βρισκόταν το ιερό της Αφροδίτης –χώρος λατρείας, γνωστός μόνο από φιλολογικές πηγές– είναι μοναδικής ομορφιάς και γι' αυτό συστήνεται ιδιαίτερα στους επισκέπτες.

Αφροδίτη, Άδωνης και Φοντάνα Αμορόζα: μονοπάτια της φύσης

Χερσόνησος του Ακάμα, κοντά στην Πόλη – 46 χλμ. βόρεια της Πάφου
 Αφετηρία και τέρμα: Λουτρά της Αφροδίτης – Αφροδίτη και Άδωνης: μήκος 7,5 χλμ. (3 ώρες),
 Φοντάνα Αμορόζα (Πηγή του Έρωτα): μήκος 6 χλμ. (2 ώρες).

Τρία μονοπάτια της φύσης, με μοναδική ομορφιά, που συνδέουν τη μυθολογία για την Αφροδίτη με τον Άδωνη, και το ειδύλλιό τους. Την άνοιξη κυρίως, συναντάει κανείς φυτά που σχετίζονται με την Αφροδίτη και τον Άδωνη.

Αλυκή Λάρνακας

3 χλμ. νότια από το κέντρο της πόλης. Αφετηρία: στο δρόμο προς το αεροδρόμιο ή από τη νησίδα του αεροδρομίου προς τη Λάρνακα, στα 200 μέτρα, αριστερά. Εναλλακτική αφετηρία: Υδραγωγείο Καμάρες (στον παλιό δρόμο Λάρνακας-Λεμεσού, μήκος: 4 χλμ. (1 ώρα).

Είναι η τοποθεσία όπου η Κύπρια θεά λατρευόταν σε ιερό, το οποίο σήμερα δεν διασώζεται, ίσως ως προστάτρια της εκμετάλλευσης του άλατος, από την 1η χιλιετία μέχρι τη Ρωμαϊκή περίοδο· στο τέλος, η θεά λατρευόταν με το όνομα Άρτεμις Παραλία.

Στην Αλυκή υπάρχει νερό από τον Οκτώβριο ως τα τέλη Μαΐου. Είναι ένα ήσυχο μέρος για τα αποδημητικά φλαμίνγκο. Το καλοκαίρι, η Αλυκή στεγνώνει, αφήνοντας μια κρούστα από αλάτι.

που συνδέονται με την Αφροδίτη

Tamarix (Μυρίκη, Μέρικος ή Μεριτζιά)

Φυτό που συμβολίζει την ομορφιά και τη νεότητα και γι' αυτό ήταν ιερό φυτό της Αφροδίτης.

Ο Ησχύσιος (6ος αι. μ.Χ.) διασώζει μια άλλη παράδοση, σύμφωνα με την οποία το δέντρο μυρίκη πήρε το όνομά του από τη θυγατέρα του βασιλιά της Κύπρου Κινύρα και αδελφή του Άδωνη, που «εμύρετο», δηλαδή έχυνε δάκρυα, επειδή μεταμορφώθηκε στο ομώνυμο δέντρο. Και οι δύο ερμηνείες σχετίζονται με την κομψότητα αυτού του θάμνου.

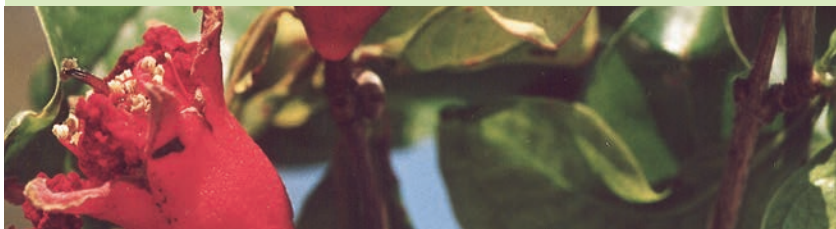

Punica granatum (Ροδιά)

Ο καρπός του δέντρου έπαιζε σπουδαίο ρόλο στη λατρεία της Ήρας, προστάτιδας του γάμου και του τοκετού, και ήταν ιερός τόσο για την Αθηνά όσο και την Αφροδίτη. Από πολύ νωρίς, οι Έλληνες θεώρησαν τον καρπό της ροδιάς, με τους πολυάριθμους σαρκώδεις κόκκους του, σύμβολο γονιμότητας.

Η συσχέτιση του ροδιού με τη γονιμότητα ενισχύεται περισσότερο από τον μύθο της απαγωγής της Περσεφόνης – άλλωστε και ο ίδιος ο μύθος έχει σχέση με τη γονιμότητα. Η Περσεφόνη καταδικάστηκε να ζει κάτω από τη γη τους έξι μήνες του χρόνου, γιατί με το να φάει ένα ρόδι στον Κάτω Κόσμο είχε –χωρίς τη θέλησή της– παντρευτεί τον Άδη. Η ετήσια επιστροφή της στη γη συμβολίζει, βέβαια, τον ερχομό της άνοιξης και της γονιμότητας.

Και οι δύο αυτές απόψεις για το ρόδι πέρασαν στο χριστιανικό κόσμο και επιβίωσαν στη σύγχρονη εποχή. Οι σαρκώδεις κόκκοι είναι ένα από τα κύρια συστατικά των κολλύβων (παρασκεύασμα βασισμένο σε κόκκους σιταριού που προσφέρεται στο εκκλησίασμα σε μνημόσυνα), των οποίων η χρήση και πάλι συσχετίζει το φρούτο με τον Κάτω Κόσμο. Επίσης, στον παραδοσιακό γάμο, όταν οι νεόνυμφοι έφταναν στο σπίτι, η νύφη έπρεπε να σπάσει ένα ρόδι στο κατώφλι της εισόδου. Το σκόρπισμα των αμέτρητων μικρών κόκκων συμβόλιζε την ευγονία, δηλαδή την απόκτηση πολλών και καλών απογόνων. Για την Περσεφόνη, βλέπε, επίσης, Adonis annua.

Myrtus communis (Μυρτιά, Μερσινιά)

Ιερός θάμνος της Αφροδίτης. Όταν η θεά αναδύθηκε από τη θάλασσα της Πάφου, έκρυψε τη γύμνια της πίσω από μια μυρτιά. Βλέπε, επίσης, Adonis annua.

Η μυρτιά συμβολίζει την ομορφιά και τη νεότητα, εξαιτίας των αιθαλών φύλλων της, των ωραίων και κομψών λουλουδιών της και του ευχάριστου αρώματός της. Τα κλαδιά της χρησιμοποιούνταν ευρέως για τη διακόσμηση ναών και ιερών. Είναι, ίσως, εξαιτίας της ομορφιάς της και της συσχέτισής της με την Αφροδίτη που, σε παραδοσιακούς γάμους, η μυρτιά χρησιμοποιείται για την κατασκευή στεφάνων. Επίσης, η χρήση της σε ναούς επιβιώνει σήμερα στο έθιμο του στολισμού των εκκλησιών με κλαδιά μυρτιάς, όπως και στο έθιμο να στρώνεται το δάπεδο των εκκλησιών με κλαδιά μυρτιάς κατά τη διάρκεια ειδικών εορτασμών ή για καλωσόρισμα προσωπικοτήτων. Το φύλλο της μυρτιάς, όταν τοποθετηθεί απέναντι στο φως, φαίνεται διάτρητο από πολυάριθμες μικρές τρύπες (αδένες του αιθέριου ελαίου της μυρτιάς). Οι αρχαίοι πίστευαν ότι ήταν τρυπήματα από βελόνα που έγιναν, στην Τροιζήνα της Αττικής, από τη δυστυχημένη Φαίδρα, τη σύζυγο του Θησέα, πριν απαγχονιστεί, αφού, σύμφωνα με τον Πausanία, ο προγονός της, Ιππόλυτος, είχε απορρίψει τον έρωτά της. Σύμφωνα με άλλη εκδοχή, η Φαίδρα έκανε τις μικρές τρύπες στο ιερό της Αφροδίτης στην Τροιζήνα, για να εκδικηθεί τη θεά που δεν τη βοήθησε να κερδίσει τον έρωτα του Ιππόλυτου.

Rosmarinus officinalis (Δεντρολίβανο)

Ένα δώρο της Αφροδίτης στην ανθρωπότητα. Ήταν ένα από τα βότανα που καίγονταν στο βωμό για να ευχαριστήσουν ή να κατευνάσουν τους θεούς, συχνά ως υποκατάστατο του πραγματικού λιβανιού που προερχόταν από την Αραβία. Ένα από τα φυτά, τα κλαδιά του οποίου χρησιμοποιούνταν σε γιρλάντες για να στολίσουν αγάλματα θεών.

που συνδέονται με την Αφροδίτη

Adonis annua (Άδωνης)

Πολλά φυτά έχουν σχέση με το όνομα Άδωνης, ελληνική και λατινική εκδοχή του σημιτικού «Adon» (Κύριος). Πιστεύεται πως η λατρεία του Άδωνη προέρχεται από την Εγγύς Ανατολή και πέρασε στην Ελλάδα, μέσω Κύπρου, τον 5ο αι. π.Χ. Ένας μύθος εξιστορεί ότι, μόλις γεννήθηκε ο Άδωνης, τον έκρυσαν σ' ένα θάμνο μυρτιάς και τον έστειλαν στην Περσεφόνη. Με διαταγή του Δία θα περνούσε τα δύο τρίτα του χρόνου στη γη με την Αφροδίτη και το υπόλοιπο ένα τρίτο στον Κάτω Κόσμο με την Περσεφόνη. Όταν σκοτώθηκε από έναν αγριόχοιρο, η Αφροδίτη έκλαιγε ασταμάτητα. Σύμφωνα με το βουκολικό ποιητή Βίωνα (2ος αι. μ.Χ.), το αίμα του Άδωνη και τα δάκρυα της Αφροδίτης έγιναν άνθη που φύτρωσαν από το έδαφος. Άλλοι συγγραφείς είναι πιο συγκεκριμένοι: από κάθε σταγόνα αίματος του Άδωνη ξεφύτρωσε το ομώνυμο λουλούδι ή μια ανεμώνη, ενώ από κάθε δάκρυ της Αφροδίτης –τα δάκρυα ήταν τόσα πολλά όσα και οι σταγόνες του αίματος του Άδωνη– ξεφύτρωσε ένα λευκό τριαντάφυλλο. Βλέπε, επίσης, Anemone.

Narcissus tazetta (Νάρκισσος, Μασικόριδο)

Ο Νάρκισσος ήταν τόσο ωραίος, ώστε οι Νύμφες τον ερωτεύτηκαν, αλλά αυτός απέρριπτε τον έρωτά τους και λάτρευε μόνο τον εαυτό του. Γι' αυτόν το λόγο τιμωρήθηκε από την Αφροδίτη, που τον έκανε να ερωτευτεί την αντανάκλασή του στα νερά μιας πηγής στον Ελικώνα.

Σύμφωνα με μια εκδοχή, ο Νάρκισσος γλίστρησε και πνίγηκε στα νερά της πηγής, ενώ, σύμφωνα με μια άλλη, μαράζωσε και ξεψύχησε. Στη θέση του φύτρωσε ένα ωραίο άνθος με χρυσή κορυφή, που και σήμερα ακόμη γέρνει, για να θαυμάσει το είδωλό του να καθρεφτίζεται στα νερά των ρυακιών.

Anemone coronaria (Ανεμώνη)

Όπως απέδειξαν, ανεξάρτητα, οι P. Lagarte (1878) και C.M. Toy (1899), το όνομα «Ανεμώνη», που προήλθε από το θρήνο για τον Na'man («αγαπημένο») –τίτλο του σημιτικού «Adon» (Κύριος)– είναι συνδεδεμένο με τη λατρεία του Άδωνη.

Η *Anemone coronaria* με το κόκκινο άνθος είναι πιο διαδεδομένη από το *Adonis annua* στην Ελλάδα, και έτσι αντιπροσωπεύει κι αυτή τις σταγόνες του αίματος του Άδωνη.

Η ανεμώνη μπορεί να είναι μπλε, ροζ ή και λευκή, και κάθε χρόνο αναγγέλλει την άνοιξη και συμβολίζει τον πρόωρο θάνατο του Άδωνη. Η *Anemone blanda* είναι ένα άλλο ελληνικό είδος, συνήθως, με μπλε ή άσπρα λουλούδια.

Ο εσφαλμένος συσχετισμός του ονόματος «Ανεμώνη» με την ελληνική λέξη άνεμος έχει οδηγήσει στην αγγλική ονομασία «windflower». Βλέπε, επίσης, *Adonis annua*.

Asparagus acutifolius (Σπαράγγι)

Ιερό φυτό της Αφροδίτης με πολύ αιχμηρά φύλλα, τα οποία στην πραγματικότητα είναι τροποποιημένοι βλαστοί.

που συνδέονται με την Αφροδίτη

Rosa (Τριανταφυλλιά)

Για το λευκό τριαντάφυλλο που συσχετίζεται με το μύθο του Άδωνη, βλέπε Adonis appua. Τα τριαντάφυλλα αυτού του μύθου, όπως και των άλλων, πρέπει να είναι τα κοινά άγρια τριαντάφυλλα (*Rosa canina*), αφού το καλλιεργημένο τριαντάφυλλο στην Ελλάδα αναφέρεται για πρώτη φορά τον 5ο αι. π.Χ. Ο Ανακρέων (λυρικός ποιητής που γεννήθηκε γύρω στο 570 π.Χ.) εξύμνησε το τριαντάφυλλο ως «το άρωμα των θεών, τη χαρά των ανθρώπων... το αγαπημένο άνθος της Αφροδίτης» και λέει πως, όταν η Αφροδίτη αναδύθηκε από το λευκό αφρό της θάλασσας, «τότε βλάστησε από τη γη το ωραίο φυτό που την ντύνει με την άνηθη ποικιλία του», υποδεικνύοντας έτσι την ύπαρξη ποικίλων κηπευτικών τύπων. Ο Ανακρέων συσχετίζει το τριαντάφυλλο με την Αφροδίτη, όπως, επίσης, με τις Χάριτες, τις Μούσες, τις Νύμφες και το Διόνυσο, του οποίου τα γλέντια στόλιζε το συγκεκριμένο φυτό. Κατά τον Οβίδιο (43 π.Χ.-18 μ.Χ.), η τριανταφυλλιά φύτρωσε από μια σταγόνα αίματος του Άδωνη. Κατ' άλλους συγγραφείς, βλάστησε από μια σταγόνα αίματος της Αφροδίτης, ενώ σύμφωνα με άλλους το τριαντάφυλλο φύτρωσε στο σημείο όπου η Αφροδίτη είχε βρέξει τη γη με μια σταγόνα από νέκταρ.

Acer (Σφεντάμι)

Το ιερό δέντρο του Φόβου, ενός δαίμονα που εμπνέει φόβο, συντρόφου του συζύγου της Αφροδίτης, Άρη, του θεού του πολέμου. Λέγεται πως αυτός ο συσχετισμός μπορεί να οφείλεται στο φόβο που προκαλεί το συγκεκριμένο δέντρο στους ανθρώπους, κατά το φθινόπωρο, όταν τα φύλλα του αποκτούν κοκκινωπό χρώμα.

Origanum (Ρίγανη)

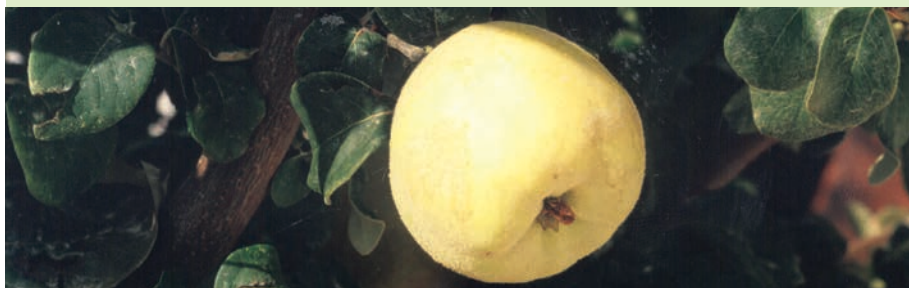
Ένα από τα πιο σημαντικά φαρμακευτικά φυτά της αρχαιότητας, οι ιδιότητες του οποίου είχαν εξυμνηθεί από 24 τουλάχιστον συγγραφείς ως τον 4ο αι. μ.Χ. Ονομάζεται επίσης «Αρτεμίδιον» από την Άρτεμη που, όταν το επιθυμούσε, θεράπευε τις πληγές που η ίδια είχε προκαλέσει με τα δηλητηριασμένα βέλη της.

Το φυτό εξαγόταν σε ευρεία κλίμακα από την Κρήτη. Ο Ιπποκράτης (5ος αι. π.Χ.) το χρησιμοποιούσε στην Κω για ενοχλήσεις στη χοληδόχο κύστη, για τη φυματίωση και ως κατάπλασμα σε πληγές. Ο Διοσκουρίδης (1ος αι. μ.Χ.) απέδιδε στο συγκεκριμένο φυτό πολλές και σημαντικές ιδιότητες. Η Αφροδίτη επέδειξε το ιδιαίτερο ενδιαφέρον της για τον Τρώα ήρωα Αινεία, χρησιμοποιώντας κρητικό δίκταμο, για να θεραπεύσει τις πληγές του (Βιργίλιος: Αινείας).

Cydonia oblonga, συνώνυμο του C. Vulgaris (Κυδωνιά)

Το κυδώνι ήταν αφιερωμένο στην Αφροδίτη και συμβόλιζε την αγάπη. Ο Αθηναίος νομοθέτης Σόλων (6ος αι. π.Χ.), στους νόμους του, εισήγαγε το κυδώνι στο τελετουργικό του γάμου. Οι νεαροί νεόνυμφοι έπρεπε να φάνε λίγο κυδώνι πριν από τη νύχτα του γάμου τους. Πιθανώς η έμπνευση για αυτόν το νόμο να προήλθε από το έντονο άρωμα του συγκεκριμένου φρούτου.

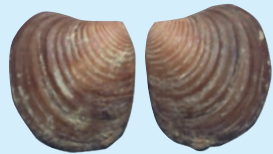
που συνδέονται με την Αφροδίτη

Γενικά, ο συσχετισμός των κοχυλιών με την Αφροδίτη –και τα δύο βγαίνουν από τη θάλασσα– είναι προφανές και ερμηνεύεται με ένα γραφικό συσχετισμό της θεάς που αναδύεται από τη θάλασσα πάνω σ' ένα κοχύλι.

Στην αρχαιότητα, τα κοχύλια φαίνεται πως είχαν, επίσης, κάποια σχέση με τη γονιμότητα, όμοια μ' εκείνη των αυγών και, συνεπώς, και με την Αφροδίτη. Δεν πρέπει να ξεχνά κανείς πως τα στρείδια ακόμη και σήμερα εμπεριέχουν τέτοιους συνειρμούς. Ίσως γι' αυτό, αλλά ασφαλώς εξαιτίας της πηγαίας ομορφιάς τους, τα κοχύλια χρησιμοποιούνταν ευρέως σαν δοχεία για καλλυντικά. Πέραν των γενικών αυτών συσχετισμών, κάποια είδη κοχυλιών έχουν συσχετιστεί με την Αφροδίτη, εξαιτίας του σχήματός τους. Τα κοχύλια που είναι στον ακόλουθο κατάλογο συναντώνται στα κυπριακά νερά.

Οικογένεια Astartidae (Ασταρτίδες ή Ασταρτίδες Αχιβάδες)

Το κλείθρο αυτού του μικρού δίθυρου κοχυλιού θυμίζει γυναικεία γεννητικά όργανα. Έτσι, αυτά τα κοχύλια συσχετίστηκαν με την Αστάρτη ή Αφροδίτη. Δύο είδη ζουν στα βαθιά θαλάσσια νερά γύρω από την Κύπρο:

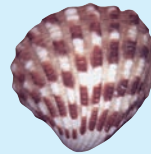

Astarte fusca (Poli 1795).

Astarte fusca (Poli 1795), *Astarte sulcata* (Da Costa 1778).

Οικογένεια Carditidae (Καρδίδες)

Αυτό το μικρό δίθυρο κοχύλι έχει σχήμα καρδιάς. Έτσι πήρε η οικογένεια το όνομά της. Το κλείθρο του θυμίζει γυναικεία γεννητικά όργανα και γι' αυτό ορισμένα είδη έχουν το πρόθεμα *Veneri* (από το *Venus*). Δύο είδη ζουν κοντά στο ακρωτήρι Γκρέκο:

Venericardia antiquata (L. 1758).

Venericardia antiquata (L. 1758),

Venericardia corbis (Philippi 1836)

Οικογένεια Cypraeidae (Κυπραιίδες)

Σύμφωνα με τον George Perry (Conhology, or the Natural History of Shells, Λονδίνο, 1811), το επιστημονικό όνομα των Κυπραιιδών προήλθε από το γεγονός ότι ένα κοχύλι αυτού του γένους είχε προσφερθεί στο ναό της Αφροδίτης στην Κύπρο, ως ανάθημα. «Πράγματι», προσθέτει ο ίδιος, «η ομορφιά και η μεγαλοπρέπεια αυτών των κοχυλιών τα κάνουν άξια, ώστε να έχουν προσφερθεί στο βωμό της Θεάς της Ομορφιάς (Κύπριδας ή Αφροδίτης)». Τα κοχύλια κυπραιίδες ήταν πάντα περιζήτητα από τους συλλέκτες κοχυλιών. Σύμφωνα με ορισμένους ψυχολόγους, αυτή η έλξη έχει βαθιές σεξουαλικές ρίζες. Όντως, το όλο σχήμα και ειδικά το στόμα (άνοιγμα) αυτού του γαστερόποδου θυμίζει γυναικεία γεννητικά όργανα.

Κοχύλια αυτής της οικογένειας, τοπικά ή εισαγόμενα, χρησιμοποιήθηκαν συχνά ως κτερίσματα σε αρχαίους κυπριακούς τάφους. Υπάρχουν περίπου διακόσια είδη, από τα οποία δύο ζουν στα κυπριακά θαλάσσια νερά:

Cyprae lurida (L. 1758), *Cypraea spurca* (L. 1758)

1. *Cyprae lurida* (L. 1758).

2. *Cypraea spurca* (L. 1758).

Οικογένεια Veneridae (Βενερίδες)

Το κλειθρο αυτού του δίθυρου κοχυλιού θυμίζει γυναικεία γεννητικά όργανα και, ως εκ τούτου, η οικογένεια πήρε το όνομά της από τη θεά Venus (τη ρωμαϊκή Αφροδίτη). Υπάρχουν πολυάριθμα γένη και εκατοντάδες είδη, δεκαέξι από τα οποία ζουν στα ρηλά νερά, γύρω από την Κύπρο.

1. *Callista chione* (L. 1758)
2. *Chamelea gallina* (L. 1758)
3. *Clausinella fasciata* (Da Costa 1778)
4. *Dosinia exoleta* (L. 1758)
5. *Dosinia lupinus* (L. 1758)
6. *Gouldia minima* (Montagu 1803)
7. *Irus irus* (L. 1758)
8. *Pitar rudis* (Poli 1785)
9. *Timoclea ovata* (Pennant 1777)
10. *Venerupis aurea* (Gmelin 1791)
11. *Venerupis decussata* (L. 1758)
12. *Venerupis geographica* (Gmelin 1791)
13. *Venerupis pullastra* (Montagu 1808)
14. *Venerupis rhomboides* (Pennant 1758)
15. *Venus casina* (L. 1758)
16. *Venus verrucosa* (L. 1758)

7. *Irus irus*
(L. 1758)

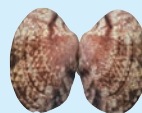
1. *Callista chione*
(L. 1758)

10. *Venerupis aurea*
(Gmelin 1791)

2. *Chamelea gallina*
(L. 1758)

11. *Venerupis decussata*
(L. 1758)

5. *Dosinia lupinus*
(L. 1758)

16. *Venus verrucosa*
(L. 1758).

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΟΤ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Λεωφόρος Λεμεσού 19,

Λευκωσία, Κύπρος

T.K. 24535,

1390 Λευκωσία

Tηλ.: +357 22 69 11 00,

telefax: +357 22 33 16 44

E-mail: cytour@cto.org.cy

Web-site: www.visitcyprus.org.cy

Λευκωσία

Λαϊκή Γειτονιά:

Αριστοκύπρου 11,

1011, Λευκωσία

Tηλ.: 22 67 42 64

Λεμεσός

α) Λιμάνι Λεμεσού,

Tηλ.: 25 57 18 68

β) Αγίου Αντρέου 142,

(κοντά στο παλιό λιμάνι)

Tηλ.: 25 36 27 56

γ) Γεωργίου Α' 22,

4047 Λεμεσός

(Ποταμός της Γερμασόγειας)

Tηλ.: 25 32 32 11

Λάρνακα

Πλατεία Βασιλέως Παύλου,

6023, Λάρνακα

Tηλ.: 24 65 43 22

Πάφος

α) Γλάδστωνος 3,

8046, Πάφος

Tηλ.: 26 93 28 41

β) Ποσειδώνος 63Α,

8042, Κατω Πάφος

Tηλ.: 26 93 05 21

Πλάτρες

Πάνω Πλάτρες,

4820, Πλάτρες

Tηλ.: 25 42 13 16

Αγία Νάπα

Λεωφ. Κρουού Νερού12,

5330, Αγία Νάπα

Tηλ.: 23 72 17 96

Παραλίμνι - Πρωταράς

Πρωταρά 14,

5296, Παραλίμνι

Tηλ.: 23 83 28 65

Πόλης

Βασιλέως Στασίου Α' 2,

8820, Πόλης Χρυσοχούς

Tηλ.: 26 32 24 68

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΟΤ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

CYPRUS TOURIST OFFICE
17, Hanover Street London W1S 1YP
Tel.: 0044-207-569 8800,
Fax: 0044-207-499 4935
E-mail: informationcto@btconnect.com

ΙΡΛΑΝΔΙΑ

CYPRUS TOURISM ORGANISATION
71 Lower Leeson St., Dublin 2
Tel.: 00 353-1-662 92 69,
Fax: 00 353-1-662 92 70
E-mail: cyprusinfo@eircom.net

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

FREM DENVERKEHRSZENTRALE
ZYPERN

A) FRANKFURT

Zeil 127, 60313 Frankfurt
Tel.: 0049-69-25 19 19,
Fax: 0049-69-25 02 88
E-mail: info@cto-fra.de

B) ΒΕΡΟΛΙΝΟ

Wallstr. 27, 10179 Berlin
Tel.: 0049-30-23 45-75 90,
Fax: 0049-30-23 45-75 92
E-mail: cto_berlin@t—online.de

ΕΛΒΕΤΙΑ

FREM DENVERKEHRSZENTRALE
ZYPERN
Gottfried Keller – Strasse 7,
CH-8001 Zürich
Tel.: 0041-44-262 3303,
Fax: 0041-44-251 2417
Geneva: Tel: 0041-22-741 33 03
E-mail: ctozurich@bluewin.ch

ΑΥΣΤΡΙΑ

ZYPERN TOURISMUS
Parkring 20, A-1010 Wien
Tel.: 0043-1-513 18 70,
Fax: 0043-1-513 18 72
E-mail: office@zyperntourismus.at

ΓΑΛΛΙΑ

OFFICE DU TOURISME DE CHYPRE
15, Rue de la Paix, 75002 Paris
Tel.: 0033-1-42.61.42.49,
Fax: 0033-1-42.60.48.53
E-mail: cto.chypre.paris@wanadoo.fr

ΒΕΛΓΙΟ

OFFICE DU TOURISME DE CHYPRE
DIENST VOOR TOERISME VAN
CYPRUS
Avenue de Cortenberg 61,
Kortenberglaan
B-1000 Bruxelles/Brussel
Tel.: 0032-2-735.06.21,
Fax: 0032-2-735.66.07
E-mail: cyprus@skynet.be

ΣΟΥΗΔΙΑ

CYPERNS TURISTRÅD
Sveavägen 66,
111 34 Stockholm
Tel.: 0046-8-105025,
Fax: 0046-8-106414
E-mail: info@ctosweden.org

ΕΛΛΑΔΑ

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

A) ΑΘΗΝΑ

Βουκουρεστίου 38, Κολωνάκι,
Αθήνα 10673
Τηλ.: 0030-210-36 10 178,
0030-210-36 10 057
Fax: 0030-210-36 44 798
E-mail: cto-athens@ath.forthnet.gr

B) ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Λεοφ. Νίκης 37, Θεσσαλονίκη 54013,
T.K. 50046
Τηλ.: 0030-231-242880,
Fax: 0030-231-286881
E-mail: kotthes@the.forthnet.gr

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΟΤ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

ΦΙΛΛΑΝΔΙΑ

KYPROKSEN MATKAILUTOIMISTO
Aleksanterinkatu 48B, 00100 Helsinki
Tel.: 00358-9-476 09 100,
Fax: 00358-9-476 09 120
E-mail: info@ctofinland.org

ΙΤΑΛΙΑ

ENTE NAZIONALE PER IL TURISMO
DI CIPRO

Via Santa Sofia 6, 20122 Milano
Tel.: 0039-02-58 31 98 35,
0039-02-58 30 33 28,
Fax: 0039-02-58 30 33 75
E-mail: info@turismocipro.it

ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

CYPRUS TOURISM ORGANIZATION
13 East 40th Str. New York, NY 10016
Tel.: 001-212-683-5280,
Fax: 001-212-683-5282
E-mail: gocyprus@aol.com

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

CYPRUS VERKEERSBUREAU
Keizersgracht , 424 II,
1016 GS Amsterdam
Tel.: 0031-020-6244358,
Fax: 0031-20-6383369
E-mail: cyprus.sun@planet.nl

ΙΣΡΑΗΛ

CYPRUS TOURISM ORGANISATION
Top Tower-14th floor, Dizengoff Centre
50 Dizengoff Str., - Tel-Aviv 64332
Tel.: 00972-3-52 57 442,
Fax: 00972-3-52 57 443
E-mail: cto@netvision.net.il

ΡΩΣΙΑ

CYPRUS TOURISM ORGANISATION

A) ΜΟΣΧΑ
Povarskaya 9, Building 2,
121069, Moscow
Tel.: 007-495-223-9684,

Fax: 007-495-744-2955
E-mail: ddemetriou@yandex.ru

B) ΑΓΙΑ ΠΕΤΡΥΠΟΛΗ
27, Furshatatskaya street
191123 St Petersburg
Tel.: 007-812-3325808,
Fax: 007-812-3325809
E-mail: spbcto@yandex.ru

ΟΥΓΓΑΡΙΑ

CIPRUSI IDEGENFORGALMI HIVATAL
H-1051 Budapest,
Dorottya Str. 3. III floor
Tel.: 00-36-1-266 6044,
Fax: 00-36-1-266 6043
E-mail: ciprusinfo@t-online.hu

ΠΟΛΩΝΙΑ

CYPRYJSKA ORGANIZACJA
TURYSTYCZNA
Ul. Piekna 20
00549 Warszawa
Tel.: 0048-22-8279036
Fax: 0048-22-8279034
E-mail: cto@cypr.pl

ΤΣΕΧΙΑ

KYPERSKÁ ORGANIZACE
CESTOVNÍHO RUCHU
Václavské náměstí 1282/51
110 00 Praha 1
Tel.: 00420-224-281285
Fax: 00420-224-281286
E-mail: cto.prague@volny.cz

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ ΚΑΙ

ΑΡΑΒΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ

CYPRUS TOURISM ORGANISATION
Al Ghurair Center, Office Tower,
No 436B, P.O.Box 94670
Deira, Dubai, UAE
Tel.: 00971-4-2277637,
Fax: 00971-4-22 77 638
Email: tourism@cyprusme.com

Κύπρος
στην καρδιά μας

Τη χρυσοστέφανη σεβάσμιαν όμορφη Αφροδίτη
θα υμνήσω, αυτή που τα οχυρά κατέχει όλης της Κύπρου
της θαλασσόβρεχτης, όπου η νοτιοανατολική ορμή του Ζέφουρου που φύσαγε
στο κύμα την επήγαγε της πολυφλοίσβου θάλασσας
μέσα σ' ανάλαφρον αφρό, αυτήν που οι χρυσοστέφανες οίωρες
την υποδέχτηκαν περίχαρα κι άφθαρτα ενδύματα της Ίβαν...

Ομηρικός Ύμνος,
Ύμνος 6. 1-21

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Κύπρος
στην καρδιά μας